

Lotte van den Anker

**praktische gids
loopbaanontwikkeling
in het onderwijs**

een gids voor beroepskrachten

Icares B.V.
Veldmaarschalk Montgomerylaan 341
5612 BG Eindhoven
www.icares.nl
www.icares.com

Auteur/redactie: Lotte van den Anker

Noot van de uitgever: Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Mochten er personen of instanties zijn die menen aanspraak te maken op bepaalde rechten, dan wordt hun vriendelijk verzocht contact op te nemen met Icares.

© Icares 2010

Dit document is vrij van rechten voor het onderwijs. Iedere decaan, leraar en begeleider in het onderwijsveld mag alles gratis gebruiken. Suggesties en aanvullingen zijn welkom (info@icares.nl of lottevdanker@hotmail.com).

Voorwoord

Er is veel informatie over loopbaanbegeleiding en -ontwikkeling, maar ik vond tijdens mijn onderzoek geen specifiek loopbaanboek gericht op het onderwijs. Vandaar dat ik van start ben gegaan met het schrijven van deze gids. Ik wil een handvat bieden voor beroepskrachten in het onderwijs, met duidelijke richtlijnen over loopbaanbegeleiding. Alle opdrachten zijn zo veel mogelijk zowel klassikaal als individueel uitvoerbaar gemaakt. De informatie is beknopt gehouden. Het is een handige gids, die gratis is en voor het grijpen ligt voor leraren, decanen en andere beroepskrachten in het onderwijs.

In deze gids heb ik steeds een vergelijking met reizen aangehouden. Er zijn veel mooie spreuken over reizen, zoals:

- *Niemand keert terug van een reis, zoals hij vertrokken is.*
- *Reizen is studie in beweging.*
- *Reizen is naar jezelf kijken tegen een andere achtergrond.*

In deze gids staat *basisinformatie* over de loopbaanontwikkeling. Dat wil zeggen de basiscommunicatie, de vijf invalshoeken waarmee de loopbaanbegeleider aan de slag kan gaan, gespreksmodellen en informatie over hoe leerlingen leren. Deze informatie is niet *volledig*. Deze gids wil een groeidocument zijn. Iedere professional nodig ik van harte uit om theorie en werkvormen toe te

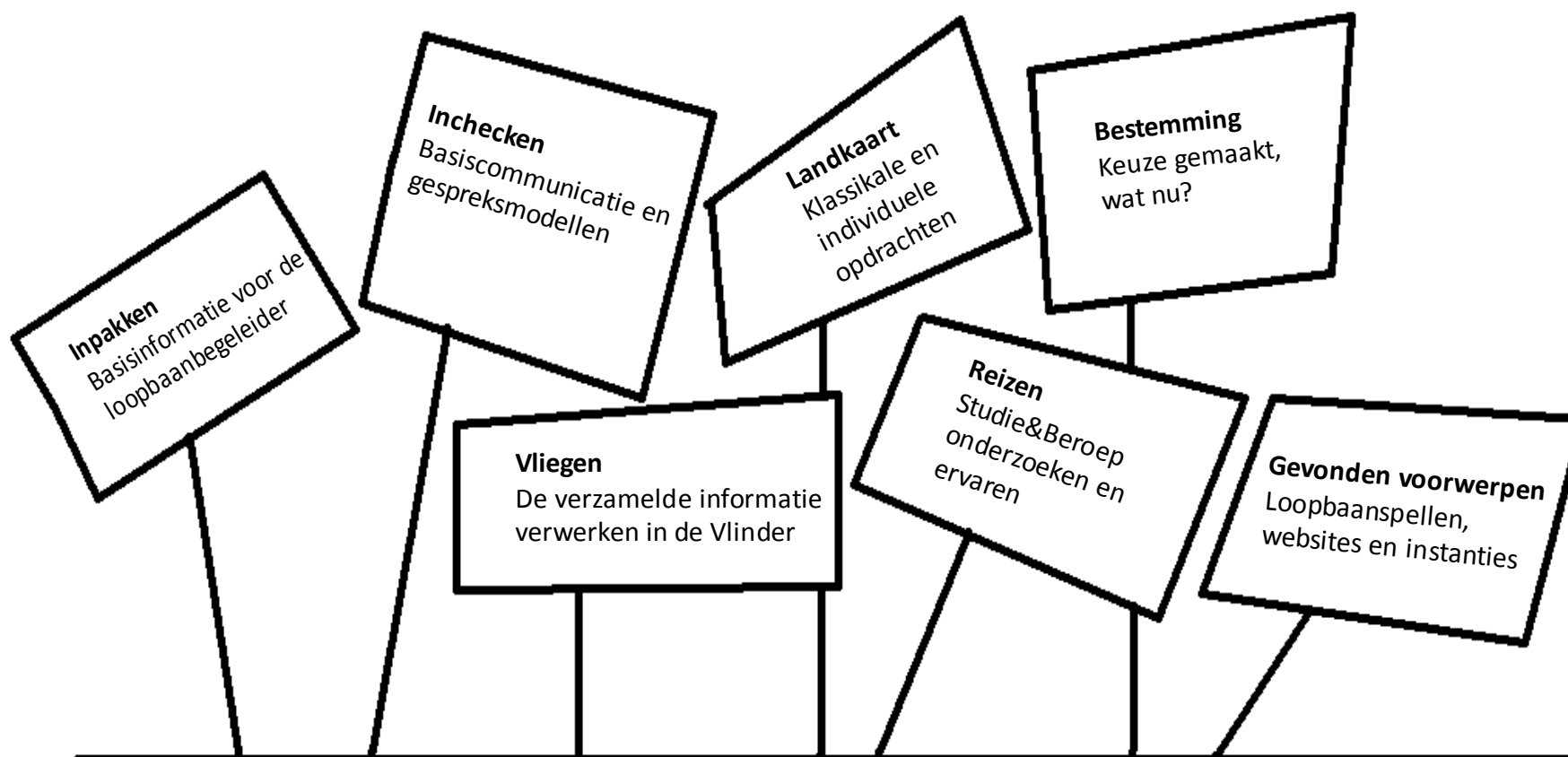
voegen. Alles wat de loopbaanontwikkeling van jongeren stimuleert, is welkom.

Deze gids is bruikbaar in de klas of met individuele leerlingen. Er is een 'Landkaart' in deze gids gemaakt, waarin er een overzicht is gecreëerd over opdrachten en tests. Deze spellen en opdrachten zijn specifiek gericht op leerlingen in het onderwijs, ingedeeld in niveaus en in thema's (wie ben ik, wat wil ik, wat kan ik, wat vind ik belangrijk). Leerlingen verzamelen informatie door opdrachten, tests en spelvormen. Met de methodiek van 'de Vlinder' kan de leerling een overzicht maken. De leerling heeft dan een tastbaar eindproduct met de eigen resultaten op papier.

Voor de leesbaarheid heb ik steeds de termen 'leerling' en 'hij' gebruikt. Waar 'hij' staat kan ook 'zij' gelezen worden. Waar 'leerling' staat kan ook 'student', 'cliënt' of 'jongere' gelezen worden.

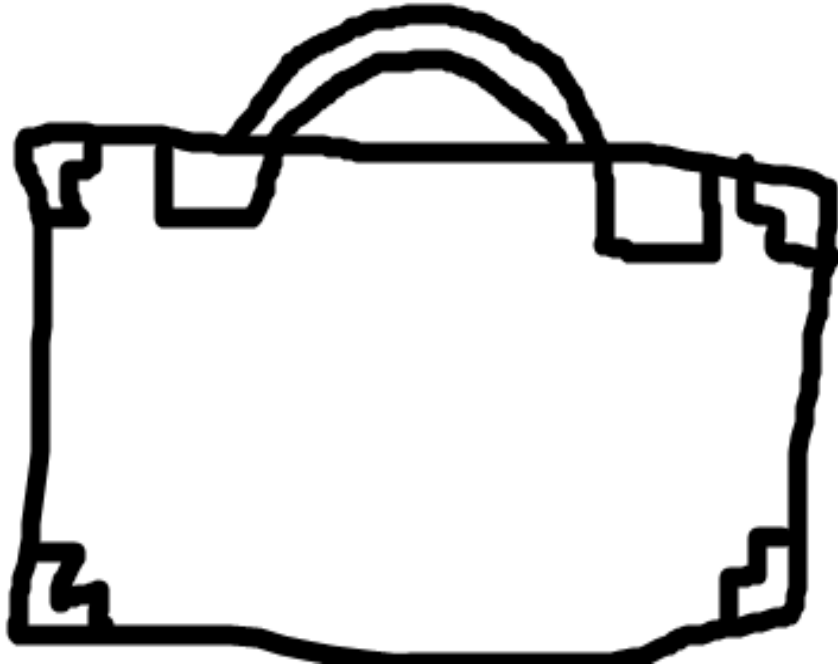
Inleidina

Een loopbaan is een reis voor de leerling en daarmee ook voor de begeleider of leraar. Om de reis goed te kunnen plannen en uitvoeren is de gids opgebouwd in stappen. Je kiest passende stappen om leerlingen te ondersteunen in de (studie)keuze. Doel van de reis is dat de leerling weet wat hij wil in de toekomst. Daarnaast kunnen leerlingen leren reflecteren, solliciteren of andere vaardigheden ontwikkelen. Deze gids is eenvoudig per opdracht te gebruiken. Voor de schoolloopbaanbegeleider die meer wil weten is allerlei informatie opgenomen. Ook wordt verwezen naar literatuur. In het hoofdstuk 'Landkaart' staan verschillende opdrachten beschreven; de bladzijden met een oranje kader zijn werkbladen. De hoofdstukken 'Reizen' en 'Bestemming' zijn vooral gericht op leerlingen die een studiekeuze willen maken.

Inhoud

Voorwoord	pag.	3	3. Landkaart	pag.	21
Inleiding	pag.	4	Klassikale Opdrachten	pag.	22
1. Inpakken	pag.	6	Individuele Opdrachten	pag.	34
Theorie over leren	pag.	7	Online	pag.	65
Loopbaanperspectieven	pag.	8	<i>Ontdekken van je eigen leerstijl</i>	pag.	66
<i>Matching</i>	pag.	8	<i>Tests</i>	pag.	66
<i>Persoonlijke ontwikkeling</i>	pag.	8	4. Vliegen	pag.	67
<i>Besluitvorming</i>	pag.	8	Vlindermethodiek	pag.	68
<i>Maatschappij, milieu en omgeving</i>	pag.	8	5. Reizen		
<i>Loopbaanonderneming</i>	pag.	8	pag.	72	
2. Inchecken	pag.	10	Onderzoek	pag.	73
Vaardigheden loopbaanbegeleider	pag.	11	<i>Vragenlijst: oriëntatie op studie</i>	pag.	75
Theorie over communicatie	pag.	12	6. Bestemming	pag.	76
<i>Luistervaardigheden</i>	pag.	14	Verslag	pag.	77
<i>Zendervaardigheden</i>	pag.	14	Actie	pag.	77
<i>Regulerende vaardigheden</i>	pag.	14	7. Gevonden voorwerpen	pag.	78
<i>Metacommunicatie</i>	pag.	15	Loopbaanspellen	pag.	79
Gespreksmodellen	pag.	16	Literatuur en links	pag.	86
<i>Coachinggesprek</i>	pag.	16	Trefwoordenregister	pag.	89
<i>Persoonlijk ontwikkelingsgesprek</i>	pag.	16			
<i>Adviseringsgesprek</i>	pag.	17			
Aansluiten bij sterke punten	pag.	18			
<i>Vb. van Combinatie schoolvak en opleiding</i>	pag.	19			
<i>Vb. van Combinatie sector en (school)vakken</i>	pag.	20			

Inpakken

Als start geeft dit hoofdstuk algemene en beknopte informatie over loopbaanbegeleiding. Hoe leren we? Wat zijn loopbaanperspectieven? Tot slot zijn er een paar belangrijke onderwerpen die je moet onderzoeken voordat je aan de slag gaat in dit werkgebied.

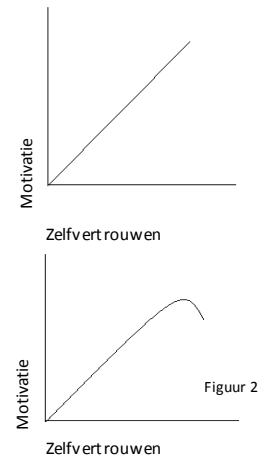
Theorie over leren

Leren is een aangeboren vermogen in elk mens op deze aarde, maar niet iedereen leert op dezelfde wijze. Voordat je van start gaat, kijk je naar de beginsituatie om te zien welke opdrachten het meest geschikt zijn voor jouw klas of leerling.

Iedereen heeft een andere leerstijl waarmee informatie wordt verwerkt. De mens neemt alle mogelijke informatie op door middel van zintuigen. Wist je dat er 83% informatie wordt opgenomen door te zien? Bedenk ook eens hoe weinig informatie je dus relatief opneemt door middel van horen, tast, reuk en smaak. Toch heeft elk zintuig zijn eigen verwerking van informatie, elk zintuig is belangrijk in leerprocessen. Vandaar dat het belangrijk is om het visuele zintuig te prikkelen.

De informatie die de leerling opneemt, komt binnen in het kortetermijngeheugen. Dat is geen plaats waar informatie wordt opgeslagen, maar waar informatie wordt afgehandeld. De informatie wordt gefilterd, verwijderd of doorgezonden naar het langetermijngeheugen. Informatie waar niks mee wordt gedaan, verdwijnt zo goed als direct. Het kortetermijngeheugen vult zich snel met informatie, waardoor de informatie niet in één keer opgeslagen kan worden. Door middel van herhaling, concentratie en associaties kan de informatie vanuit het kortetermijngeheugen doorgezonden worden naar het langetermijngeheugen. Het is van belang dat je start vanuit een goede beginsituatie. Door onderzoek te doen naar de reeds aanwezige kennis van je leerlingen kun je jouw informatie er naadloos op laten aansluiten. Het kortetermijngeheugen zal zich daardoor minder snel vullen en maakt ruimte voor nieuwe informatie. Leren is veranderen.

Door informatie over te dragen op een gestructureerde manier en op het juiste kennisniveau, wordt de informatie beter verwerkt. Dit kun je doen door middel van interactieve trainingen, lessen, workshops of bijeenkomsten. Vandaar dat deze gids boordenvol zit met opdrachten en spellen die daarbij kunnen helpen.

Door uit te gaan van de beginsituatie kun je beter aansluiten bij de motivatie. Daardoor kan het zelfvertrouwen van de leerling groeien (zie figuur boven). Motivatie en zelfvertrouwen lopen beiden op, waardoor de leerling de informatie makkelijker opneemt. Als de opdracht te makkelijk is zal de motivatie gaan dalen (figuur 2).

Wees duidelijk over wat je te bieden hebt en wat je einddoel is voor de leerling. Geef voorbeelden die dicht bij de belevingswereld van de leerling liggen.

Hoe dichter het voorbeeld bij de belevingswereld ligt, hoe herkenbaarder het is. Het resultaat is een betere motivatie. Als je ziet dat de leerlingen moeite hebben om de stof op te nemen, kun je bijvoorbeeld informatie in stukjes opdelen. Kijk ook naar de tijd die je hebt om de stof te behandelen. Kan de informatie over een langere periode verspreid worden of moet het in een kortere tijd?

Je kunt ook groepjes samenstellen, die elkaar kunnen ondersteunen in opdrachten. Ga eens op onderzoek uit om te ontdekken hoe jouw leerlingen leren, welke kennis ze al hebben vergaard en hoe ze zich ontwikkelen. Daarop kun je de methodieken beter laten aansluiten, zodat je sneller de gewenste resultaten bereikt.

Meer informatie over dit onderwerp:
Vertellen is nog geen trainen van H. Stolovitch
en E. Keeps.

Loopbaanperspectieven

Loopbaanontwikkeling is vanuit vijf perspectieven te bekijken:

1. Matching
2. Persoonlijke ontwikkeling
3. Besluitvorming
4. Maatschappij, milieu en omgeving
5. Loopbaanonderneming

Als je zorgvuldig wilt begeleiden bij loopbaankeuzes zijn deze vijf invalshoeken nuttig. Elke leerling wordt beïnvloed in zijn keuze door de beschreven perspectieven. Verschillende perspectieven overlappen elkaar, maar door gesprekken kun je achterhalen waar de grootste belemmering ligt en kun je vervolgens vanuit die belemmering aan de slag. Naast deze vijf perspectieven zijn er vier overkoepelende cruciale factoren waarmee je rekening moet houden bij je leerling. Identiteit, competenties, motivatie en sekse & etniciteit zijn *belangrijke* onderwerpen die in gesprekken naar voren kunnen komen.

Matching

De eigenschappen en kenmerken van de leerling zijn te combineren met beroepen en opleidingen. De leerling vergelijkt zijn eigen persoonsprofiel met beroepen en opleidingen tot een passende combinatie (match) is gevonden. Als loopbaanbegeleider stimuleer je dit proces en ondersteun je de leerling. Wanneer een leerling een goed beeld heeft van zijn capaciteiten, interesses, ambities, passies en beperkingen kan hij eerder een doordachte keuze maken. Hij heeft kennis van eisen die een beroep of opleiding stelt en ziet de samenhang. Je begeleidt de leerling vanuit een coachende rol naar de match tussen leerling en beroep/opleiding.

Persoonlijke ontwikkeling

De ontwikkeling van de loopbaan ontstaat door groei en leerprocessen. Soms spelen negatieve ervaringen een rol, die een belemmering vormen in het maken van loopbaankeuzes.

Mogelijke aspecten om te bespreken zijn: levensfase, levensloop, gezinsmilieu, beroepstatus, cultuur/religie en sekse. Het zelfbeeld van de leerling is vaak het resultaat van leerprocessen en socialisatie. Deze opvattingen van de leerling over zichzelf vormen de basis voor het maken van loopbaankeuzes.

Besluitvorming

Het is belangrijk om een goede keuzevoorbereiding te doen, hoewel daarmee de juiste keuze nog niet gegarandeerd is. In de veelheid van keuzemogelijkheden is het een kunst om beslissingen te nemen. Sommige leerlingen kunnen moeilijk tot een besluit komen. Vragen in dit verband zijn: Hoe zijn beslissingen in het verleden genomen? Wie had er invloed op deze keuzes?

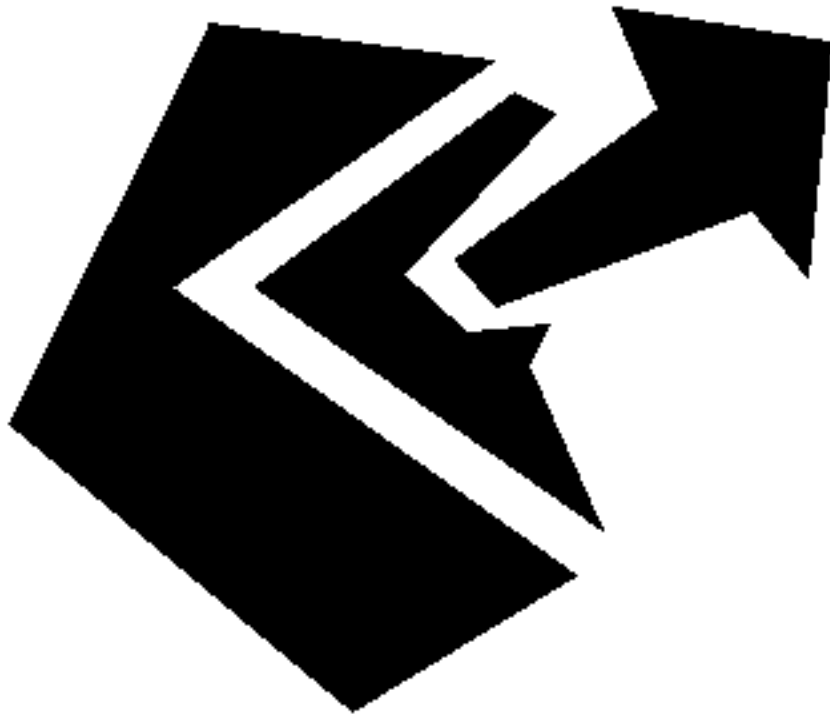
Maatschappij, milieu en omgeving

De maatschappelijke structuren en processen hebben invloed op de loopbaan van de leerling. Van invloed op de loopbaanweg zijn: de peergroep, het gezin, de arbeidsmoraal, de omgeving, cultuur en religie. De socialisatiepatronen van leerlingen hebben niet alleen invloed op de schoolloopbaan, maar zijn ook belangrijk naast en na hun studie. Als tiener heb je een maatschappelijk recht om te experimenteren, te onderzoeken, ervaringen op te doen en te genieten van het leven. Daarnaast wordt er wel van je verwacht, dat je aan de toekomst denkt en werkt. Schoolprestaties worden in de gaten gehouden. Leerlingen denken aan hun toekomst, maar er ontbreekt vaak een directe verbinding met een concreet beroep, een toekomstperspectief.

Loopbaanonderneming

Er ontstaat een spanningsveld op verschillende vlakken (individu, organisatie & maatschappij). Door loopbaancommunicatie wordt de loopbaanontwikkeling bevorderd. Er wordt een brug gecreëerd naar toekomstige loopbaantrajecten. De maatschappij verwacht dat ieder individu zelf het initiatief neemt in de eigen ontwikkeling. Daarom moeten leerlingen informatie verwerven en verwerken over opleidingen en beroepen. Daarbij moet er aandacht zijn voor de eigen ontwikkeling en het bewustwordingsproces. Vervolgens moet de leerling de stappen zetten om in zijn loopbaan de gestelde doelen te bereiken.

Voor meer informatie over
loopbaanbegeleiding: boek
'Loopbaancompetentie' van R. Spijkerman
en D. Admiraal

Inchecken

Er zijn drie basisvaardigheden voor de loopbaanbegeleider. In dit hoofdstuk komen verder communicatievaardigheden aan bod aan de hand van gespreksmodellen als handvat voor het gesprek.

Vaardigheden Loopbaanbegeleider

Een loopbaanbegeleider gaat vaak aan de slag vanuit een coachingrol. Een coach is een ondersteuner in het leerproces. De essentie is dat de leerling zichzelf moet ontwikkelen. Als procesbegeleider activeer je het proces van de leerlingen. Daarmee wordt je leerling ondersteund in het verwerven van inzicht in de eigen bewustwording. De verantwoordelijkheid voor het loopbaanproces blijft bij de leerling. Hij ontwikkelt en stuurt zijn eigen loopbaan. Je blijft de leerling daarin motiveren en stimuleren.

Om als begeleider een goed loopbaangesprek te kunnen voeren, zijn de volgende drie basisvaardigheden van belang (zie figuur 3).

Als loopbaanbegeleider prikkel je de leerlingen, je daagt uit, je ziet talenten en mogelijkheden. Je hebt ook de rol van counselor en adviseur. In de rol van counselor richt je je op de ontwikkeling van je leerling. Je bent in staat om vragen te stellen waardoor de leerling aan het denken wordt gezet. Je laat de leerlingen 'het werk doen' tijdens het gesprek. Je luistert, observeert, stelt vragen en confronteert.

Indien je de adviseurrol neemt, kun je vragen stellen om uiteindelijk tot een advies te komen. Je toont empathie, laat zien dat je verstand van zaken hebt en dat je weet wat de ander nodig heeft. Het advies is meestal het advies dat de leerling zichzelf kan geven. Daarmee is het advies herkenbaar.

Als je denkt dat de leerling geen loopbaanvraag heeft, maar bv. een psychisch probleem, vraag dan advies aan je collega of verwijst hem door naar de juiste instantie of persoon.

Ga daarom van tevoren na welke protocollen er worden gehanteerd in jouw organisatie en ga na welke sociale kaarten van belang kunnen zijn tijdens het proces. Kijk eens op de website <http://www.digitale-sociale-kaart.nl/>, <http://www.gidsvoornederland.nl> en <http://www.socialekaarten.nl>. Daar vind je een overzicht van verschillende instanties in diverse regio's die informatie kunnen verstrekken.

Niet selectieve luistervaardigheden

Maak ruimte voor je leerling zodat hij de kans krijgt om zijn verhaal te kunnen vertellen. Je beïnvloedt niet en stuurt het verhaal niet in een bepaalde richting. Je laat hem vrij vertellen. Het gaat erom dat je de leerling aandacht geeft en aanmoedigt. Door open vragen te stellen waarmee het verhaal een duidelijke lijn krijgt, zorg je ervoor dat de aandacht waarneembaar wordt. Door een positieve houding, oogcontact en door ja-knikken geef je weer dat je geïnteresseerd bent in je leerling

Selectieve luistervaardigheden

Hierbij kies je bepaalde aspecten uit het verhaal, waarvan jij denkt dat ze belangrijk zijn en gaat daar dieper op in. Je helpt de leerling d.m.v. reflecteren, samenvatten, analyseren en door stil te staan bij de gevoelens van de leerling bij studie- of loopbaankeuze.

Regulatieve vaardigheden

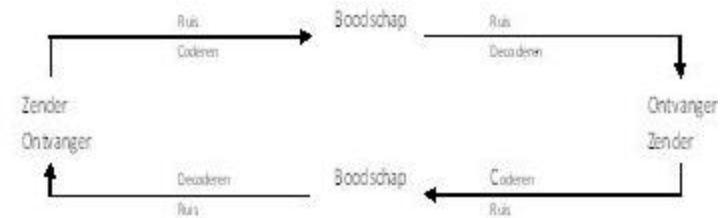
Je hebt een sterk doel voor ogen en zorgt ervoor dat het gesprek geordend en zinvol verloopt.

Je zorgt dat de informatie wordt gekoppeld aan je gestelde communicatiedoel.

Theorie over communicatie

Communicatie heb je in verschillende vormen en is soms gecompliceerd. Er bestaan verschillende stijlen en technieken om gesprekken vorm te geven. Hieronder staat informatie over de basiscommunicatie in loopbaangesprekken. Het model van Shannon en Weaver is klassiek:

Bij elk communicatiesignaal kan dit model van toepassing zijn. De zender geeft een boodschap en de ontvanger decodeert deze boodschap. Maar er kan ruis ontstaan in het gesprek. Deze ruis kan verschillende oorzaken hebben. Fysieke ruis wordt veroorzaakt door alle signalen van buitenaf die spreken, luisteren, kijken en voelen moeilijk of onmogelijk maken (geluid, pet op). Psychologische ruis wordt veroorzaakt door vooroordelen en stereotype opvattingen, die de doorgang van signalen belemmert. Semantische ruis ontstaat wanneer beide partijen niet dezelfde codes toepassen. Tijdens een gesprek en in de klas is het belangrijk om ruis te voorkomen. Dit doe je door samen te vatten en te parafaseren. Samenvatten doe je aan het einde van het gesprek. Parafaseren is ook belangrijk: je maakt een samenvatting van het besprokene, liefst met andere woorden. Er zijn vier aspecten, volgens Schulz von Tun, om boodschappen te decoderen, namelijk:

Figuur 4

Het referentiële aspect

Refereert aan de werkelijkheid/
verwijst naar een feit.

Het expressieve aspect

Drukt iets uit over de
gemoedstoestand.

Het relationele aspect

Zegt iets over de relatie tussen
zender en ontvanger.

Het appelerende aspect

Roept de ontvanger op iets te
doen of te laten.

Figuur 5

Het referentiële aspect

Dit wordt ook wel het zakelijke aspect genoemd. Iedere boodschap bevat feitelijke informatie. Maar een boodschap bevat natuurlijk veel meer dan alleen feitelijke informatie. Het is slechts één onderdeel van wat zich tussen de zender en de ontvanger afspeelt. Volgens F. Schulz von Thun zijn er vier manieren om de begrijpelijkheid en duidelijkheid van de boodschap te bevorderen:

- eenvoud van stijl (korte zinnen, makkelijke woorden en heldere stijl van formuleren)
- structuur (duidelijk en overzichtelijk betoog en een logische ordening)
- bondigheid (denk aan de uitdrukkingen: 'schrijven is schrappen' en 'less is more')
- aantrekkelijkheid (vragen stellen, vergelijkingen maken, anekdotes gebruiken, alles wat de aandacht van de ontvanger vasthoudt)

Het expressieve aspect

In een boodschap kan het expressieve aspect naar voren komen. De boodschap zegt iets over de gemoedstoestand of eigenschap van de leerling. Het verschaft je informatie over de leerling, maar dat betekent niet dat hij zich daar altijd bewust van is. Een leerling wil een bepaald beeld van zichzelf neerzetten. Wat de leerling met woorden ook probeert te verbergen, zijn lichaamstaal kan iets anders uitdrukken. Dat kan gaan over waarden, bepaalde leefregels of wat hij belangrijk vindt in het leven.

Een voorbeeld: *Stel dat hij zou zeggen: "Ik zie geen zout op tafel. Jij had toch de tafel gedekt? "Waar is het zout dan?" Hiermee laat hij merken dat hij eraan hecht dat degene die de tafel heeft gedekt, dit goed doet en ook het zout op tafel zet. Hij laat ook merken dat hij hecht aan perfectie en dat de zaken perfect in orde zijn. Dit kan ook iets over zijn gemoedstoestand zeggen (bijvoorbeeld: hij heeft een slechte dag gehad en reageert dit af).*

Je kan er op inspelen door vragen te stellen over zijn gemoedstoestand of zijn gedrag. Wat zegt dit over de leerling?

Het relationele aspect

Hoe is de relatie tussen de jou en je leerling? Door lichaamstaal en woorden kan je zien hoe de relatie is tussen jullie. Je kunt hieraan eventueel twee aspecten koppelen die dit verduidelijken:

Feedback en feedforward. Bij feedback geeft de zender opbouwende kritiek aan de ontvanger. Bij feedforward geeft de zender zelf al feedback op zijn eigen actie zoals: 'Misschien een domme vraag, maar...'. Het relationele aspect kan invloed hebben op de gesprekken.

Het appelerende aspect

Het appelerende aspect heeft te maken met de invloed die de leerling wil uitoefenen. Een boodschap kan namelijk een duidelijk of minder duidelijk doel hebben. Een appèl staat beschreven als een verborgenheid. De boodschap is gewikkeld in cadeaupapier en het is aan jou om deze uit te pakken. Dit kan je doen door vragen te stellen en door dieper op het onderwerp in te gaan.

Let op dat je het relationele en appelerende aspect niet met elkaar verwart. Het appelerende aspect gaat over wat de zender probeert te bereiken. Het relationele aspect gaat over de wijze waarop hij het probeert over te brengen.

Luistervaardigheden

Luisteren is erg belangrijk. Door actief te luisteren neem je de boodschap goed waar en is het makkelijker om de ander te begrijpen. Elke leerling waardeert het als er geluisterd wordt naar zijn verhaal. Je kunt dit laten merken door 'ja-knikken' en 'hum-men'.

Om actief te kunnen luisteren heb je vier vaardigheden nodig.

De eerste is aandacht geven en laten blijken dat je geïnteresseerd bent. Je neemt een actieve houding aan en houdt oogcontact.

Ten tweede is het van belang om gevoelsreflecties te geven aan je leerling. Dit betekent dat je laat merken dat je zijn gevoel serieus neemt. Door het gevoel van iemand te benadrukken (controleer of dit gevoel zo is) geef je hem de ruimte om zijn gevoelens te uiten.

Als derde: parafaseren. Je probeert de gegeven informatie in eigen woorden te vertalen en je controleert daarmee of je de boodschap goed hebt begrepen.

De vierde en laatste vaardigheid is het samenvatten van het gesprek. Bij het afsluiten probeer je het gesprek in duidelijke en korte punten samen te vatten. Geef je leerling de ruimte om te verduidelijken en aan te vullen.

Zendervaardigheden

Als loopbaanbegeleider ben je enerzijds voorzichtig, maar anderzijds ook eerlijk en duidelijk. Geef feitelijke informatie weer in een duidelijke weergave. Maak korte zinnen en ben duidelijk in je woordkeuze. Als zender breng je structuur in het gesprek en zorg je ervoor dat deze structuur overeind blijft. Soms kan een gesprek afdwalen. Aan jou de taak om het vervolgens in goede banen te leiden door het doel in het oog te houden. Houd je verhaal bondig en aantrekkelijk, blijf parafaseren en houd de gespreksinhoud in de gaten.

Regulerende vaardigheden

Een gesprek heeft altijd een opening, een middengedeelte en een afronding. Om een gesprek te openen is het 'ijs breken' een goede methode. Begin over het weer, iets wat er laatst gebeurd is of stel een luchtige vraag. Daarna ga je samen met je leerling het doel en de gesprekspunten bespreken en geef je aan hoe lang het gesprek gaat duren. Dan ga je met het middenstuk aan de slag. In het middengedeelte wordt de vraag verhelderd, de situatie verduidelijkt, is er een terugkoppeling naar de gestelde doelen en worden verbanden gelegd.

Uiteindelijk rond je af. Je vat het gesprek samen, geeft ruimte aan de leerling voor een terugblik of aanvullingen en eventueel maak je een nieuwe afspraak.

Metacommunicatie

Metacommunicatie betekent "praten over de manier waarop je met elkaar praat". Het is communiceren over de toon of de betrekkingaspecten van de communicatie. Je spreekt niet over de inhoud van de boodschap, maar over de achterliggende betekenis en het gevoel daarvan.

Je merkt op dat de leerling alleen korte antwoorden geeft, onderuitgezakt zit of zenuwachtig is. Als je het bespreekbaar maakt, is er sprake van metacommunicatie.

Voorbeelden:

"Je zit zo onderuitgezakt. Vind je dit gesprek wel zinvol? "

"Ik zie dat je nerveus bent. Wat speelt er?"

"Je toon is agressief. Ben je boos op mij?"

Als je een 'negatieve lading voelt' is bespreekbaar maken op verschillende manieren mogelijk:

"Wil je liever met iemand anders praten?"

"Wil je liever een andere keer verder praten?"

"Als je liever stopt met dit gesprek, is dat akkoord."

Zo voorkom je miscommunicatie en beperk je de ruis.

Tips bij knelpunten tijdens het gesprek

Hier staan de meest voorkomende knelpunten met tips als een gesprek niet lekker loopt (zie figuur 6).

Als het gesprek afdwaalt

Vragen stellen binnen het gestelde doel /
parafraseren / terugkeren naar de
gestelde afspraken.

Het gesprek loopt vast

Blijf rustig / parafraseren / hardop
nadenken / terugkeren naar de gestelde
gesprekspunten / metacommunicatie.

Bij stiltes

Ben niet bang voor stiltes. Stiltes zijn goed
om na te denken

Externe ruis

Als ruis acceptabel is, doorgaan. Pauze
nemen of later tijdstip afspreken.

Interne ruis

Zie bij externe ruis of breek het gesprek af
en maak een nieuwe afspraak.

Figuur 6

Gespreksmodellen

Er zijn verschillende gespreksvormen en gespreksmodellen.

Coaching-gesprek

Een coachinggesprek heeft een vierstappenplan. In het Engels wordt de afkorting GROW gebruikt: G van goal, R van reality, O van options en de W van wrap up.

In het Nederlands is het vertaald in DAOC; D van doel, A van actueel, O van optie en de C van conclusie.

Zoals in de regulerende vaardigheden begin je (na het 'ijs breken') met het vaststellen van de doelen die je in het gesprek samen wilt behalen. Deze doelen worden samen met je leerling vastgesteld en aan het einde van het gesprek wordt gekeken of deze doelen zijn behaald.

De tweede stap is het actuele. Hierin wordt het vraagstuk of de probleemstelling verhelderd en verduidelijkt. Met vragen wordt het actuele centraal gesteld en heb je als coach de taak om de leerling te stimuleren tot zelfreflectie. Door de leerling zelf te laten reflecteren en analyseren wordt het probleem nog sterker verhelderd en verduidelijkt, wat soms al tot oplossingen kan leiden. Je laat de leerling zelf nadenken over zijn eigen proces en stuurt hierin.

De oplossingen worden gevonden in stap drie. Daarbij stimuleer je de creatieve geest van je leerling. Je laat de leerling vrijuit brainstormen (over mogelijke oplossingen) en stelt geen kaders. Je structureert de ideeën en draagt eventueel ook zelf ideeën aan.

De vierde stap is de conclusie. Je maakt samen afspraken over welke ideeën er uitgevoerd worden en in welk tijdbestek, welke stap hij eerst gaat nemen, wat de

vervolgstappen zijn en wat voor rol jij kunt spelen in de gemaakte afspraak. Door deze vier stappen te volgen kom je tot een duidelijke structuur in een gesprek, zowel voor jezelf als voor je leerling. Door vragen te stellen blijf je een buitenstaander in het gesprek en geef je de leerling ruimte om eigen gedachtes te ordenen en tot oplossingen te komen.

Persoonlijk ontwikkelingsgesprek

De leerling krijgt van tevoren de opdracht om eens na te gaan welke aspecten hij graag wil leren. Voor leerlingen die dat moeilijker vinden kun je kiezen voor een gestructureerde vragenlijst. Na deze voorbereiding ga je samen met de leerling om tafel zitten om het te bespreken.

De volgende vragen komen van pas:

- Hoe vindt de leerling zichzelf functioneren op school? (Vind jij dat ook?)
- Wat vindt hij leuk?
- Waar loopt hij tegenaan? Hoe gaat hij hiermee om?
- Hoe is de motivatie?
- Wat wil hij in de toekomst? En wat wil hij daarvoor doen?

Stel eventueel samen met je leerling SMART geformuleerde doelen op of geef dit mee als huiswerk. SMART betekent; S van specifiek, M van meetbaar, A van acceptabel, R van realistisch en de T van tijdgebonden. In het volgend gesprek kunnen de leerdoelen geëvalueerd worden.

Adviesgesprek

In de advisering zijn er vaak meerdere gesprekken nodig. Het gaat erom wat je leerling wil en wat je daarop kunt laten aansluiten. Het adviesgesprek kan gekoppeld worden aan het matchingperspectief van de loopbaanbegeleiding. Zoals bij veel gesprekken ga je samen eerst de verwachtingen, de doelen en het tijdbestek bespreken en vastleggen. Het is belangrijk om in zo'n gesprek vertrouwen te winnen. Dit kun je doen door je in te leven in je leerling en het vraagstuk dat hij voorlegt. Bepaal eerst goed de begin- en actuele situatie, voordat je met een adviesgesprek start. Als je in de voorbereidende gesprekken de juiste vragen hebt gesteld, waardoor je duidelijke inzichten hebt gekregen, kun je beter adviseren en begeleiden. Na de inleiding ga je samen met je leerling het vraagstuk doornemen: Wat waren de punten die je hebt doorgenomen in de afgelopen gesprekken? Wat waren de wensen en de behoeftes van de leerling? Als je dit hebt besproken ga je naar stap drie. In deze stap komt de inhoud van jouw advies aan de orde. Je verwoordt het advies en voorziet het tevens van een verantwoording. Samen met je leerling neem je het advies door en bekijk je of het aansluit bij zijn referentiekader. Als de leerling het niet met het advies eens is, zoek je samen verder en maak je een vervolg afspraak. Bij een herkenbaar advies geef je de leerling opdrachten om aan het advies te werken en maak je eventueel een vervolgfafspraak voor een evaluatie of voor het bespreken van de voortgang.

Aansluiten bij de sterke punten

Hoe jonger je bent, hoe lastiger het is om je sterke punten helder te krijgen. In de regel bieden schoolvakken, hobby's en ervaringen thuis, op school en met vrienden voldoende aanknopingspunten om de link te leggen met studies en beroepen.

Hieronder een paar voorbeelden:

Hobby: Een leerling vertelt dat hij goed kan zingen. Hij zingt in een band en treedt regelmatig op. De leerling wil heel graag verder in de muziek, maar weet niet welke kanten hij hiermee op kan. Wil hij zanger worden? Of heeft hij ambities om achter de schermen op te treden? Als hij heel graag zanger wil worden, geef hem dan het advies om een back up opleiding te vinden. Dit om te voorkomen dat hij geen opleiding heeft als hij niet wordt aangenomen op de gekozen opleiding.

Ervaringen: Een leerling heeft geen specifiek vak waarin hij goed is, maar weet wel wat hij leuk vindt. Hij staat graag voor zijn vrienden klaar, is behulpzaam, luistert graag, maakt mensen aan het lachen en vindt het belangrijk dat iedereen elkaar respecteert. Met deze leerling kun je dieper ingaan op zijn gedrag (gaat het bv. om het helpen van mensen, het vermaken van mensen of het leren aan mensen door een goed voorbeeld te zijn, of heeft deze leerling als ideaalbeeld het stichten van een gezin, etc. etc.) en uiteindelijk zijn gedrag koppelen aan opleidingen.

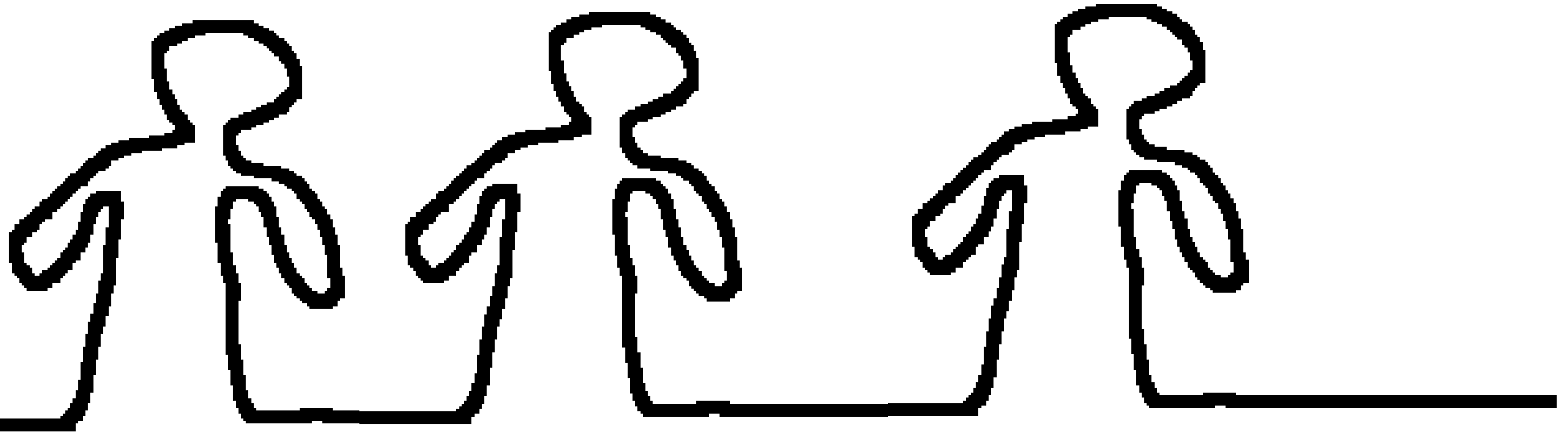
Het volgende schema kan een handvat bieden bij het zoeken naar een verband tussen schoolvakken en opleiding.

Voorbeelden van combinatie schoolvak en opleiding

Vak	Opleiding MBO	Opleiding HBO	Opleiding WO
Nederlands	PR en Marketing Secretarieel	Journalistiek Lerarenopleiding Nederlands Communicatie	Nederlands Literatuurwetenschappen
Engels/ Duits/Frans/Spaans	International Business Toerisme	Lerarenopleiding talen International Business	Taalstudie International Business
Wiskunde	ICT	Lerarenopleiding Wiskunde Bedrijfswiskunde	Wiskunde Econometrie
Natuurkunde Scheikunde	Procestechniek Laborantenopleiding Analistenopleiding	Lerarenopleiding Natuurkunde Lerarenopleiding Scheikunde Chemische technologie	Chemische technologie Scheikunde
Biologie	Bloemen Dieren	Lerarenopleiding Biologie	Biologie
Geschiedenis		Lerarenopleiding Geschiedenis Journalistiek	Geschiedenis Kunstgeschiedenis Archeologie Politicalogie
Aardrijkskunde	Toerisme Weg/water beheer	Toerisme Lerarenopleiding Aardrijkskunde Landmeetkunde	Sociale geografie Planologie Geodesie
Techniek CKV	Bouw/metaal/elektro etc. Sociaal cultureel werk Kunst, cultuur en media	Lerarenopleiding Techniek (ook E, W, etc.) Culturele vorming Museum conservator	TU-studies Kunstgeschiedenis Theaterwetenschappen
Drama	Musical	Toneelschool	Televisiewetenschappen Theaterwetenschappen
Muziek	Dansopleidingen Musical	Conservatorium Musical Dansopleidingen	Muziekwetenschappen
Lichamelijke oefening	Sport en Bewegen	Academie Lichamelijke Opvoeding	Bewegingswetenschappen

Voorbeelden van combinatie sector en (school)vakken

<u>Sector</u>	<u>(School)vakken</u>
Administratie / economie	Economie, handel, wiskunde, maatschappijleer
Agrarisch (dieren / biologie)	Biologie, scheikunde, wiskunde, natuurkunde
Automatisering / wiskundig	Computerkunde/ict, wiskunde
Automotive (motorvoertuigen / fietsen)	Techniek, wiskunde, natuurkunde
Beveiliging / uniform	Lichamelijke oefening, recht, maatschappijleer
Bouw	Techniek, wiskunde, natuurkunde
Commercieel	Handel, economie, Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans
Electro	Techniek, wiskunde, ict, natuurkunde
Facilitaire dienstverlening	Techniek, wiskunde
Fijne techniek / fysica	Natuurkunde, wiskunde, scheikunde, ict
Grafisch	Tekenen, computerkunde/ict
Hout / meubel	Handvaardigheid, techniek, tekenen, cvk, wiskunde
Horeca	Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans
Juridisch / bestuurlijk	Recht, maatschappijleer, economie
Kunst / cultuur	Cvk, kunstgeschiedenis, maatschappijleer
Laboratorium / chemie	Scheikunde, biologie, natuurkunde, wiskunde
Logistiek	Wiskunde
Management	Economie, maatschappijleer
Metaal / industrie	Techniek, wiskunde, natuurkunde
Milieu	Scheikunde, biologie, natuurkunde, wiskunde, maatschappijleer
Mode / kleding (textiel / schoenen)	Tekenen, handvaardigheid
Muziek	Muziek, cvk
Onderwijs / pedagogie	Maatschappijleer
Religieus/filosofie	Godsdienst, maatschappijleer, Nederlands, Latijn, Grieks, Engels, Duits, Frans, Spaans
Sport en bewegen	Lichamelijke oefening
Sociaal dienstverlenend	Verzorging, maatschappijleer
Secretarieel	Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans
Schilder / stukadoor	Tekenen, handvaardigheid
Taal / communicatie	Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans, maatschappijleer
Toerisme / recreatie	Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans
Uiterlijke verzorging	Verzorging, tekenen, handvaardigheid, biologie
Voeding / genotmiddelen	Scheikunde, biologie, natuurkunde, wiskunde
Verpleging / medisch	Verzorging, biologie
Verkeer / vervoer (planologie)	Aardrijkskunde, maatschappijleer
Weg- en waterbouw (geodesie)	Techniek, wiskunde, natuurkunde

Klassikale Opdrachten

Opdracht Collage

Het doel

Gedachtegang creatief stimuleren

Benodigdheden

Teken- en handvaardigheidmateriaal

Computer / printer (*evt. plaatjes of teksten printen*)

Tijdschriften & Kranten

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Een collage is een soort poster waarop van alles bij elkaar geplakt is over één onderwerp. Een collage geeft informatie en ziet er aantrekkelijk uit door plaatjes en ander beeldmateriaal. De leerlingen worden helemaal vrij gelaten in de aanpak, waardoor soms een verrassend effect ontstaat. Een leerling denkt bijvoorbeeld iets in de richting economie te willen doen, maar heeft op zijn collage heel veel plaatjes geplakt over reizen. Wat zegt dit over die leerling?

Er zijn verschillende onderwerpen waarover leerlingen een collage kunnen maken.

Hieronder een paar suggesties.

1. Wie ben ik?
2. Wat vind ik mooi, interessant en leuk?
3. Wat vind ik belangrijk in het leven?
4. Hoe is mijn leven over 10 jaar?

Figuur 9

Opdracht Teken

Het doel

Inzien dat fouten maken mag (loslaten controle)

Benodigdheden

Schrijf-/tekenmateriaal en A4 papier

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Je kunt verkeerde keuzes maken in je loopbaan, maar je kunt geen fouten maken over je eigen gevoel en voorkeur!

Eerst wordt de klas verdeeld in koppels van twee. Alle leerlingen nemen een A4 vel voor zich met de pen in de hand. De opdracht aan de leerlingen is, dat ze alleen naar elkaar mogen kijken en niet op het papier. Ze moeten de pen op het papier zetten en de ander op het papier tekenen. Daarbij mogen ze de pen niet loslaten van het papier en ze mogen niet naar het papier kijken. Als ze denken dat ze klaar zijn met het tekenen van hun partner draaien ze het papier om (met de tekening naar beneden gericht, zodat die niet meer zichtbaar is). Als iedereen klaar is mogen ze naar hun tekening kijken. Die kan er dan bijvoorbeeld uitzien zoals in figuur 9.

Het een soort 'Picasso' tekening geworden. De leerlingen hebben en kunnen geen fouten maken. Ze hebben de controle losgelaten.

Bovendien is het een ontspannende opdracht, die het ijs kan breken.

Opdracht Debatteren

Het doel

Stimuleren geven eigen mening (gerelateerd aan de loopbaan)

Benodigdheden

Klaslokaal
Pen en papier

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Debatteren is een vak apart. Het kan tot een compromis leiden, maar het kan ook één groot spel zijn. Om leerlingen te stimuleren in het uiten van hun mening is dit een goede opdracht. Er zijn verschillende vormen van debatteren, maar we omschrijven er hier één die gemakkelijk uit te voeren is in de klas. Voor meer informatie over debatstijlen is een aanrader: *'Debatmethode'* van Peter van der Geer en Richard Engelfriet. De debatstijl Lagerhuis klinkt velen bekend in de oren. Het is een laagdrempelige debatform, omdat er van de leerlingen geen inhoudelijke voorbereiding wordt verwacht. Elke leerling spreekt vanuit zijn eigen ervaring, mening en emoties. Hieronder staan twee manieren beschreven om deze opdracht uit te voeren.

Optie 1: Schuif alle tafels aan de kant en maak een rij stoelen aan de linkerkant en aan de rechterkant van het lokaal. Je leest een stelling voor en geeft de leerlingen de kans om aan de kant *voor* of *tegen* te gaan zitten (cross bench methodiek). Als een leerling overtuigd is door de andere partij, mag hij overlopen. Ieder die een argument wil overbrengen staat op en spreekt als hij het woord krijgt. Je kunt na ongeveer 8 á 10 minuten stoppen met het debat en samen met de klas bespreken hoe het is verlopen. Zorg ervoor dat je vooraf prikkelende vragen klaar hebt liggen, die je kan stellen voor het geval dat het debat niet loopt.

Optie 2: Splits de klas op in twee of vier groepen (één of twee stellingen). De groepen worden verdeeld in voor- en tegenpartijen. Ze krijgen een stelling toegewezen en gaan samen met de groep aan de slag met de voorbereidingen op het debat. Na 10 minuten van voorbereiding gaan ze met elkaar debatteren. Wederom de stoelen en tafels in de positie zoals hierboven omschreven. Als je vier groepen hebt kun je laten jureren en/of observeren. Na afloop weer met de klas bespreken hoe het is gegaan.

Voorbeelden stellingen:

- Liever meer geld, dan leuk werk.
- Iemand zonder diploma zal zich nooit redden.
- Liever een toekomstgerichte opleiding dan een onzekere, leuke opleiding.
- Ik ga naar een opleiding waar mijn vrienden ook heen gaan.
- Opleiding is belangrijker dan levenservaring.
- Hoe hoger je opleiding, hoe meer je mag verdienen.

Opdracht Mijn hobby

Doel

Leren presenteren voor de klas.
Elkaar beter leren kennen en begrijpen.

Benodigheden

Huiswerk
Beamer (eventueel voor PowerPoint)

Niveau

Voorgezet Onderwijs en MBO

Om leerlingen elkaar beter te leren kennen, kunnen ze hun favoriete hobby presenteren. Daarbij stimuleer je de leerlingen om na te denken over wat deze hobby zo leuk maakt, wat hen zo interesseert in deze bezigheid.

De opdracht is:

- Maak een leuke presentatie. Dit mag d.m.v. PowerPoint, maar ook met posters of nog anders (ben creatief).
- Vragen te verwerken in de presentatie:
 - Hoe is deze hobby ontstaan? (Hoe lang heb je deze hobby?)
 - Wat houdt deze hobby in?
 - Hoeveel tijd besteed je aan je hobby?
 - Wat maakt deze hobby zo leuk?
 - Wat vindt jouw omgeving van deze hobby?
 - Wil jij van je hobby jouw beroep maken?

Laat de leerlingen spullen van hun hobby meenemen om de presentatie te ondersteunen.

(Bron: Profiel ASL beroepskeuzedayboek)

Opdracht Vacature

Het doel

Vorbereiden op de arbeidsmarkt.

Benodigdheden

Computerlokaal en printer

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Om je goed voor te bereiden op de arbeidsmarkt in de toekomst is het belangrijk dat je een CV te kunt maken en jezelf kunt presenteren. In de loopbaan is dit een belangrijk onderwerp! De eerste opdracht voor de leerling is: Zoek thuis naar een vacature op internet of in de krant en neem deze mee naar de volgende les/bijeenkomst. Wat kun je gaan doen met deze vacature?

Het schrijven van een CV

Laat je leerlingen informatie opzoeken op het internet over dit onderwerp. Iedere leerling moet minstens drie verschillende soorten CV's op het internet vinden. Ze kiezen één vorm van de gevonden CV's en nemen die als voorbeeld om zelf aan de slag te gaan. Ze leveren hun CV in samen met het voorbeeld en een klein verslagje, waarin staat vermeld waarom ze voor dit type CV hebben gekozen.

Het schrijven van een sollicitatiebrief

Laat je leerlingen informatie opzoeken op het internet over dit onderwerp. Iedere leerling moet minstens drie verschillende soorten sollicitatiebrieven op het internet vinden. Ze kiezen één vorm van de gevonden sollicitatiebrieven en nemen die als voorbeeld om zelf aan de slag te gaan. Ze leveren hun sollicitatiebrief in samen met het voorbeeld en een klein verslagje, waarin staat vermeld waarom ze voor dit type sollicitatiebrief hebben gekozen.

Rollenspel

Drietallen gaan aan de slag met het oefenen van een sollicitatiegesprek. Zie volgende opdracht.

Tip: Als je de opdracht creatiever wilt maken, kan een promotiefolder gemaakt worden. De leerling maakt i.p.v. een verslag een folder over zich zelf.

Opdracht Rollenspel bijbaantjes

Doel

Vorbereiden op sollicitatiegesprekken
(van bijbaantjes)

Benodigdheden

Eventueel een extra ruimte

Niveau

In principe geschikt voor meerdere niveaus, maar
niet in iedere klas werkbaar.

Kijk eerst naar de vorige opdracht (Vacature), voordat je deze opdracht uitvoert. Als de leerlingen deze opdracht hebben uitgevoerd, heb je namelijk vacatures om te gebruiken in deze opdracht. Om je leerlingen voor te bereiden op sollicitatiegesprekken, kunnen ze in tweetallen aan de slag gaan met rollenspellen. De een speelt de sollicitant en de ander speelt de 'baas.' Ze gaan zich samen voorbereiden om het sollicitatiegesprek te presenteren voor de klas. De volgende stappen komen in het gesprek aan de orde:

- Inleiding

In de inleiding stellen ze zichzelf voor door middel van het geven van een hand en het uitspreken van de eigen naam.

De baas neemt de rol over en vertelt in het kort wat de reden is voor dit gesprek.

- Kern

De baas kan verschillende vragen stellen zoals: Wat is de reden dat je hebt gesolliciteerd op deze vacature? Wat lijkt je leuk aan het bedrijf? Vertel eens wat je kwaliteiten zijn. Wat zijn je zwakke kanten? Hoe vang jij je zwakke kanten op? Wat denk je toe te voegen aan ons team? Hoe zie jij jezelf deze rol invullen?

De sollicitant 'verkoopt' en presenteert zichzelf en kan ook vragen stellen aan de baas (Door vragen te stellen over het bedrijf laat je interesse zien).

- Afsluiten

Samen spreken ze af wanneer de sollicitant te horen krijgt of hij wel of niet is aangenomen. Het kan ook zijn dat er een vervolgspraak wordt gemaakt voor een tweede gesprek of voor een rondleiding in het bedrijf.

Bij hogere onderwijsniveaus kun je dieper op de rollenspellen ingaan door middel van het geven van feedback aan elkaar. Geef bv aan waar de ander de volgende keer beter op kan letten, hoe zijn houding was in het gesprek, of de sollicitanten de goede vragen stelden etc.

Voor een uitgebreide gratis sollicitatiegids:
<http://www.icares.nl>

Opdracht Opleidingen zoeken en vergelijken

Doel

Inzicht krijgen in opleidingen

Benodigheden

Computer

Pen en papier

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Leerlingen maken een studiekeuzetest op internet: <http://www.icares.com>.

Na het invullen van de test, zoeken ze twee aansprekende opleidingen uit (eventueel de eerste pagina van 25 opleidingen printen).

Deze studies kunnen toegevoegd worden aan het dossier 'mijn opleidingen' zoals vermeld op de site.

Individueel beantwoordt de leerling de volgende vragen:

1. Wat zijn de pluspunten van de twee opleidingen?
2. Wat zijn de minpunten van de twee opleidingen?
3. Noem twee mogelijke beroepen na deze opleidingen. Spreken deze beroepen ook aan?
4. Zijn er nog andere opleidingen in de lijst die me aanspreken?
5. Welke opleidingen wil ik verder onderzoeken? Hoe ga ik dat doen?
6. Stel dat je na deze studie in het buitenland verder wilt studeren. Zoek twee aansprekende opleidingen in het buitenland.

Samen gaan ze in groepjes de antwoorden bespreken:

Vinden mijn groepsleden deze twee opleidingen bij mij passen? Licht toe.

Als de leerling de opleiding verder wil onderzoeken, kan dat met de 'Vragenlijst opleiding.' Deze staat in het hoofdstuk 'Onderzoek'.

Opdracht Overlevingsavontuur

Doel

Om in gesprek te komen over bepaalde beroepen en de problemen die zich voor kunnen

doen op de werkvloer. *Benodigdheden*

Pen en papier

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Met deze opdracht wordt de klas opgedeeld in groepjes van twee of vier leerlingen om de volgende vragen te bespreken.

Je kunt uit de volgende drie banen kiezen:

1. Fietskoerier, een baan waarvoor je door de stad moet fietsen, iets dat je goed kunt.
2. Bedienen in een smaakvol restaurant. Je verdient er goed mee, maar je hebt geen ervaring en ziet er erg tegenop.
3. Een baan op een vakgebied dat je belangstelling heeft, maar het betreft een onbetaalde stageplaats.

Alle drie de banen hebben flexibele werktijden en voor alle drie kom je in aanmerking

Welke baan kies je?

Wat is de achterliggende reden voor deze keuze / hoe ben je tot deze keuze gekomen?

Je kunt uit de volgende drie banen kiezen:

1. Administratief medewerker, in een bedrijf waar van je verwacht wordt dat jij je aan de regels houdt.
2. Productiemedewerker in een bedrijf waar je soms zelf beslissingen moet nemen, omdat de teamleider maar twee keer per dag langskomt.
3. Verkoper op een afdeling, waarbij van je verwacht wordt dat je heel zelfstandig werkt en je niet vaak de kans hebt om met je teamleider te overleggen.

Alle drie de banen bieden hetzelfde salaris, en voor alle drie kom je in aanmerking

Welke baan kies je?

Wat is de achterliggende reden voor deze keuze / hoe ben je tot deze keuze gekomen?

(Bron: De ouder is de beste loopbaanbegeleider van Nella barkley.)

Je kunt uit de volgende drie banen kiezen:

1. Redacteur, een baan achter de schermen bij een televisiestation, waarbij jij bepaalt welke onderwerpen behandeld zullen worden.
2. Schrijver voor een nieuwsprogramma, waarbij je de teksten voor de presentator verzorgt.
3. Presentator bij een nieuwsprogramma, waarbij je zelf ook meebeslist bij de keuze van onderwerpen.

Alle drie de banen bieden hetzelfde salaris en voor alle drie kom je in aanmerking

Welke baan kies je?

Wat is je reden hierachter/ hoe ben je tot deze keuze gekomen?

Nadat alle groepjes deze drie vragen hebben beantwoord, kun je eventueel de opdracht in de klas nog evalueren.

(Bron: De ouden is de beste loopbaanbegeleider van Nella barkley).

Opdracht Guest or Mysteryguest

Doel

Kennismaken met beroepskrachten.

Benodigheden

Een persoon

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Om leerlingen kennis te laten maken met verschillende beroepen kun je om de zoveel tijd mensen uitnodigen met een bepaald beroep. Kijk eens in je omgeving naar mensen die een beroep hebben waarmee leerlingen zich kunnen identificeren. Voor leerlingen die op een specifieke opleiding zitten kun je kijken welke beroepen er zijn in deze sector. Bij sociale studies kun je bv iemand uitnodigen die in de gehandicaptenzorg werkt, maar ook iemand die werkt bij de jeugdzorg. Bij techniek kun je iemand uitnodigen die werkzaam is als elektricien of CAD tekenaar. Of ga eens na tegen wie de leerlingen opkijken en nodig diegene uit!

Als de leerlingen niet weten wie de persoon is, kan je een 'Eerste indruk' rondje doen. Laat de leerlingen raden welk beroep hij uitoefent.

Individuele Opdrachten

Beste...

Wilt u de volgende vragen willen invullen voor.....?

Denk daarbij aan de positieve eigenschappen/zaken.

1. Wat kan hij/zij goed?

2. In welke omgeving komt hij/zij het best tot zijn/haar recht?

3. Waar heeft hij/zij talent voor?

4. Welk beroep vindt u bij hem/haar passen?

5. Wat kan hij/zij leren of ontwikkelen?

6. Wat wenst u hem/haar?

Ingevuld door.....

Opdracht Feedback

Doel

Inzicht werven van omgeving

Benodigheden

Formulieren Feedback (zie vorige pag.)

Enveloppen

Niveau

In principe geschikt voor alle niveaus, maar bepaal voor je eigen klas of het haalbaar is.

Je kunt de opdracht geven de leerling feedback te vragen uit zijn omgeving. Deze feedback behandel je daarna samen met de leerling. Op werkblad 1 vind je de feedbackformulier. Dit formulier is geschreven vanuit een positieve visie (positive psychology).

Opdracht Levenslijn

Doel

Om zicht te krijgen op belangrijke gebeurtenissen, keuzes en (verborgen) talenten, kwaliteiten en vaardigheden.

Benodigheden

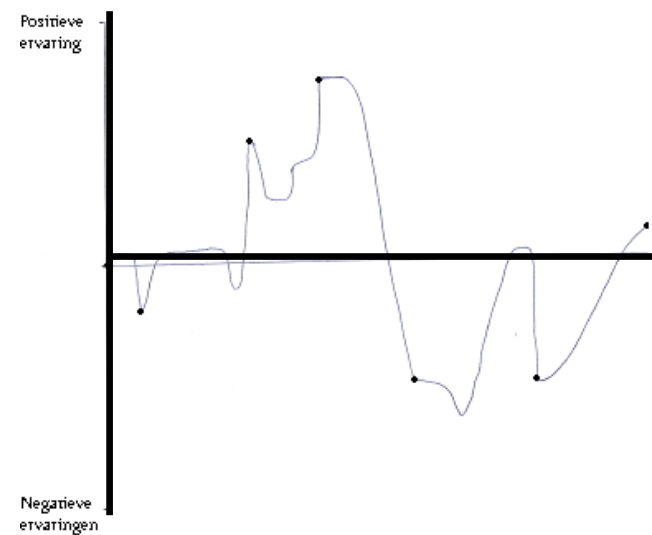
Tekenmateriaal en papier

Niveau

MBO, HBO en Universiteit

De leerling tekent zijn levenslijn. Grafisch (d.m.v. hoogte- en dieptepunten) geeft hij de levenslijn weer. De levenslijn kan verduidelijkt worden met verschillende kleuren, symbolen en woorden. De levenslijn wordt in periodes van ca. 3 jaar ingedeeld en geeft minstens twee gebeurtenissen aan in deze periode. De lijn gaat naar beneden bij dieptepunten en de gaat omhoog bij hoogtepunten. Een rechte lijn betekend; stabiliteit, er zijn belangrijke keuzes of momenten in die periode.

Vragen voor in een gesprek kunnen zijn; Waar liggen belangrijke keuzemomenten? Hoe heb je jouw keuzes gemaakt op die momenten? Hoe wil je in het vervolg keuzes maken? Welke eigenschappen heb je zien groeien door de jaren heen? Wat heb je geleerd in al die jaren? Welke vaardigheden heb je geleerd?

Figuur 10

Opdracht Biografie

Doel

Jezelf beter leren kennen. Bevordert de ontwikkeling en helpt bij het maken van beslissingen.

Benodigdheden

Pen&Papier of computer

Niveau

MBO, HBO en Universiteit

Door het schrijven van je biografie leer je de leerlingen zichzelf beter kennen. Ze kunnen verbanden zien waardoor ze gemakkelijker in staat zijn om situaties uit het heden te begrijpen en te veranderen. Daarnaast helpt het om de leerlingen herinneringen uit het verleden door te trekken naar de toekomst.

Hieronder staan verschillende gebieden die in een biografie verwerkt kan worden;

1. *Het gezin waarin de leerling is opgegroeid*

Denk aan ouders, broers/zussen, familie, omgang met elkaar, sfeer thuis, opvoeding, geloof, de plek in het gezin, dingen die wel en niet mochten.

2. *De leerling als kind, puber en jong volwassene*

Bijvoorbeeld: de schooltijd, vrienden/vriendinnen, relatie met de ouders, sporten, hobby's, conflicten, plezierige en verdrietige momenten, de manier waarop de leerling zich ontwikkeld heeft.

3. *Hoogtepunten en mindere tijden in het leven van de leerling.*

Hierbij kan gedacht worden aan vreugdemomenten, mooie prestaties, momenten om trots op te zijn, maar ook mindere ervaringen: gepest worden, verhuizing (van jezelf of van een vriend(in), ziekte, e.d.

4. *Mensen die belangrijk voor de leerling zijn (geweest)*

Sommige mensen spelen een belangrijke rol in je leven. Wie zijn/waren dat? Wat betekenen ze voor de leerling?

5. *Dromen en idealen*

Welke dromen en idealen heb je? Welke ambities koester je?

6. *Terugblik*

Hoe kijkt de leerling naar zijn leven? Welk cijfer geeft hij aan verschillende periodes? Welke gedachten en gevoelens houden hem nu nog bezig? Waar wil de leerling mee aan de slag? Waar wil hij vanaf? Wat heeft hij geleerd over zichzelf?

Opdracht Beroepsaspecten

Doel

De leerling brengt zijn beroepsaspecten in kaart.

Benodigheden

Kaartjes beroepsaspecten
Opdrachtvel beroepsaspecten
Pen en papier

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Met deze opdracht gaat de leerling zich verdiepen in zijn beroepsaspecten. Door middel van de kaartjes gaat hij overzichtelijk bekijken welke van toepassing zijn en welke hij minder belangrijk vindt. Op werkblad 2 en 3 staan de kaartjes; Deze kun je kopiëren en snijden. Werkblad 4 is een opdracht die gebaseerd is op deze kaartjes. Om van start te gaan, begint de leerling met de kaartjes op een stapel te leggen. Vervolgens gaat hij de kaartjes verdelen in drie groepen; Past bij mij, past een beetje bij mij en past niet bij mij.

De leerling mag uiteindelijk vijf kaartjes verzamelen op de stapel 'Past bij mij.' Zijn er meerdere kaarten, moet je de leerling verzoeken om deze stapel nog een keer door te nemen en de allerbelangrijkste uit te kiezen. Er zijn ook blanco kaarten, hierin mag de leerling zelf een beroepsaspect invullen.

Als de kaartjes zijn uitgezocht, gaat hij de beroepsaspecten in een top 5 plaatsen en koppelt hij deze aan ervaringen.

(bron: lcares 2010)

Kaartjes Beroepsaspecten

Verbaal Ik ben goed in taal (geschreven en gesproken)	Geconcentreerde aandacht Ik kan goed geconcentreerd werken	Geheugen Ik heb een goed geheugen	Zelfstandigheid Ik kan goed beslissingen nemen	Contactueel Ik kan goed omgaan met mensen
Exact Ik kan goed problemen analyseren en oplossen	Omschakelingsvermogen Ik kan gemakkelijk met activiteiten omschakelen	Ordelijkheid Ik werk overzichtelijk en systematisch	Hygiënisch Ik werk hygiënisch en schoon	Kwantitatief Ik kan goed rekenen en meten
Open aandacht Ik heb een goed opmerkingsvermogen	Organisatorisch Ik kan goed regelen en organiseren	Persoonlijk voorkomen Ik stel hoge eisen aan mijn stem/uiterlijk/persoonlijke verzorging	Overtuigingskracht Ik kan goed anderen overtuigen	Accuratesse Ik ga secuur om met getallen en gegevens

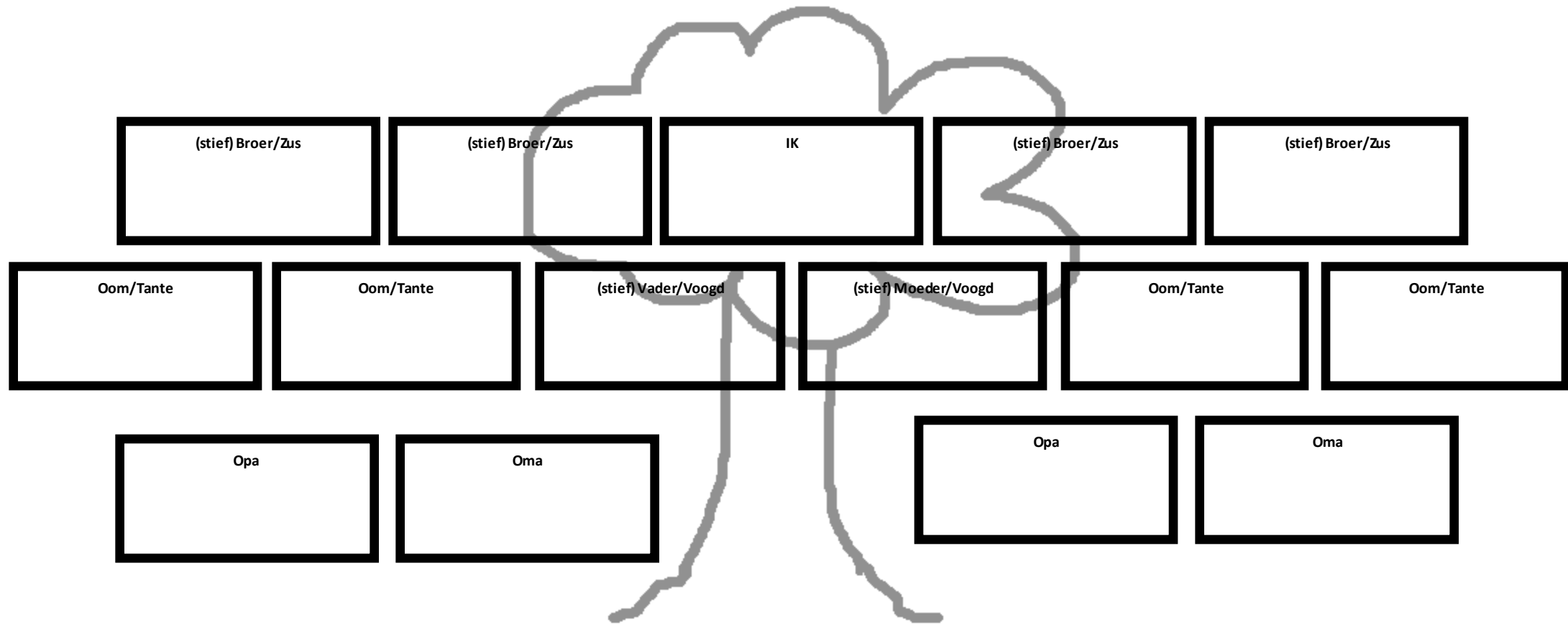

Coördinatievermogen Mijn coördinatievermogen is goed (handen/voeten e.d.)	Handvaardigheid Ik ben handig	Helpend Ik kan goed mensen helpen	Kunstzinnig Ik ben creatief en artistiek	Materiaalgevoel Ik werk goed met materiaal/gereedschap en machines
Nauwkeurigheid Ik kan goed waarden (tijd, gewicht) inschatten	Ruimtelijk voorstellingsvermogen Ik schat goed (afmetingen en maatverhoudingen)	Technisch Ik ben technisch	Vormgevend Ik kan goed vormend met materiaal werken (klei, hout, gips, etc.) en vrij tekenen	Zorgvuldigheid Ik werk zorgvuldig met machines en apparatuur
Zorgzaam Ik ben zorgzaam voor mensen, dieren en milieu				

VAN
KLAS

Wat bij mij past is...	Noem een voorbeeld uit je eigen ervaring...
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Bespreek de opdracht in groepjes.

Opdracht Stamboom

Doel

Het maken van een overzicht van de beroepen binnen de familie (verzorgers).

Benodigdheden

Stamboom
Pen

Niveau

Voor alle niveaus geschikt.

De leerling gaat aan de slag met het maken van een stamboom van de familie of verzorgers. Op werkblad 5 wordt er een 'boom' afgebeeld die je kan kopiëren als werkblad voor de leerlingen. De leerling schrijft de naam en het beroep op per familielid of van zijn verzorgers. Nadat ze het hebben ingevuld, beantwoorden ze de volgende vragen:

1. Zijn de beroepen van de familie of verzorgers verschillend of werken ze allemaal in dezelfde sector?
2. Welk beroep uit de stamboom lijkt jou interessant?
3. Wil je dit beroep verder onderzoeken?

Opdracht Hand en Vingers

Doel

Overzicht maken over wat je kan en wat je wilt leren.

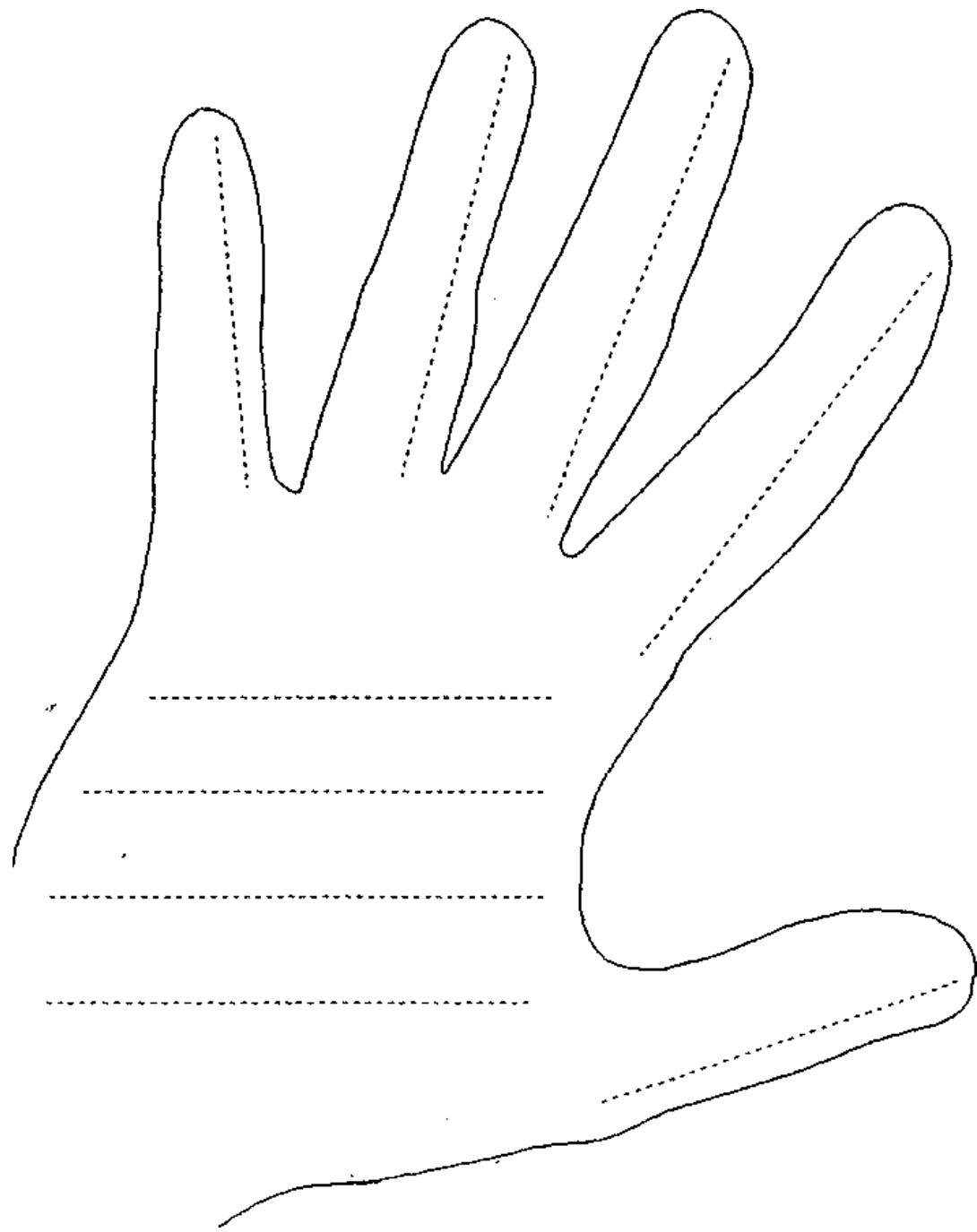
Benodigheden

Pen & papier

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Op werkblad 6 zie je een hand afgebeeld. Deze hand wordt ingevuld door de leerling. In de handpalm wordt beschreven wat hij al kan en in de vingers schrijft hij wat hij nog wil leren. Bij deze opdracht kan het handig zijn om hierbij een loopbaanspel te spelen (Spellen met thema's Wat kan ik en wat wil ik; Hoofdstuk loopbaanspellen).

(Bron: A.E.A. Boland)

Opdracht Kwaliteitenweegschaal

Doel

Het zelfinzicht vergroten in kwaliteiten.

Benodigheden

Kopieën van de onderstaande vragenlijst.

Pen

Niveau

In principe geschikt voor alle niveaus.

Laat de leerling op de volgende bladzijdes (werkblad 7 en 8) de kwaliteitenweegschaal invullen. Deze opdracht kan dienen als handvat bij persoonlijke gesprekken en brengt zelfinzicht in kwaliteiten, valkuilen en doelen. Daarna is er werkblad 9 en 10 waar de leerling een top 5 maken per onderwerp; Sterke kanten en punten waaraan hij wil werken.

(Bron: Icares 2010)

Kwaliteitenweegschaal

In de onderstaande lijst staan uitspraken, die iets zeggen over je persoonlijke eigenschappen en kwaliteiten.

Geef van elke uitspraak aan, in hoeverre deze bij jou past.

++ = Past helemaal bij mij

+ = Past bij mij

+/- = Past een beetje bij mij

- = Past niet bij mij

-- = Past helemaal niet bij mij

Kwaliteitenweegschaal	++	+	+/-	-	--
Ik ben theoretisch					
Ik kan overtuigen					
Ik ben creatief					
Ik ben commercieel					
Ik ben rustig					
Ik ben een perfectionist					
Ik kan goed leiding geven					
Ik ben sportief					
Ik neem graag initiatief					
Ik heb geduld					
Ik heb gevoel voor humor					
Ik kan relativeren					
Ik wil graag leren					

	++	+	+/-	-	--
Ik ga recht op mijn doel af					
Ik ben flexibel					
Ik ben muzikaal					
Ik kom uit voor mijn mening					
Ik werk zelfstandig					
Ik kan goed plannen					
Ik ben fantasierijk					
Ik ben duidelijk					
Ik handel vaak impulsief					
Ik heb zelfvertrouwen					
Ik heb mensenkennis					
Ik kan goed organiseren					
Ik durf nieuwe dingen aan te pakken					

	++	+	+/-	-	--
Ik kan goed hoofd- en bijzaken onderscheiden					
Ik ben praktisch					
Ik ben weerbaar					
Ik ben veelzijdig					
Ik ben ordelijk					
Ik kan mijn gedachten goed verwoorden					
Ik ben technisch					
Ik kan goed alleen werken					
Ik kan mijzelf goed presenteren					
Ik leer snel					
Ik werk efficiënt					
Ik heb een goed concentratievermogen					
Ik kan onder tijdsdruk werken					
Ik houd goed overzicht als ik veel moet doen					
Ik kan relativeren					

	++	+	+/-	-	--
Ik kan me goed schriftelijk uitdrukken					
Ik kan goed naar anderen luisteren					
Ik ben een doorzetter					
Ik ben een makkelijke prater					
Ik ben ambitieus					
Ik ben openhartig					
Ik kan anderen inspireren/motiveren					
Ik kan logisch denken					
Ik ben stressbestendig					
Ik kan me goed aanpassen					
Ik kan goed rekenen					
Ik kan goed met mensen omgaan					
Ik kan goed analyseren					
Ik kan goed samenwerken					
Ik heb zakelijk inzicht					
Ik ben betrouwbaar					

Werkblad Kwaliteitsweegschaal

Als je de opdracht hebt gemaakt ga je uitspraken uitzoeken die helemaal bij jou passen. Je maakt hiervan een top 4.
Je kiest zowel sterke als punten waaraan je wilt werken en licht deze toe.

Sterke kanten van mij zijn

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Punten waaraan ik wil werken zijn

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Opdracht Sectoren

Doel

Inzicht krijgen in sectoren.

Benodigdheden

Pen en papier of computer

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Met deze opdracht gaat de leerling zich verdiepen in zijn sectoren. Door middel van de kaartjes gaat hij overzichtelijk bekijken welke van toepassing zijn en welke hij minder belangrijk vindt. Op de volgende bladzijden (werkblad 11 en 12) staan de kaartjes; Deze kun je kopiëren en snijden.

Om van start te gaan, begint de leerling met de kaartjes op een stapel te leggen. Vervolgens gaat hij de kaartjes verdelen in drie groepen; Interessant, redelijk interessant en niet interessant.

Hij kiest uiteindelijk drie interessante sectoren waarmee hij verder aan de slag gaat. Hierbij passen de volgende opdrachten:

1. Zoek per sector een opleiding uit die je aanspreekt.
2. Zoek per sector twee beroepen uit die je aanspreken.
3. Zoek per sector twee vacatures uit die je aanspreken.
4. Beschrijf pro's en contra's per sector.
5. Bespreek eventueel de antwoorden in een groepje.

Kaartjes Sectoren

Secretarieel	Taal & communicatie	Toerisme & recreatie	Facilitaire dienstverlening	Horeca
Beveiliging & uniform	Onderwijs & pedagogie	Religie & filosofie	Verkeer, vervoer of geografie	Administratie & economie
Juridisch & bestuurlijk	Logistiek	Sociaal dienstverlenend	Automatisering & wiskundig	Electro
Schilder & stukadoor	Bouw	Milieu	Weg- en waterbouw & geologie	Management

Kunst & cultuur	Automotive (motoren / fietsen)	Mode & kleding (textiel / schoenen)	Muziek	Uiterlijke verzorging
Voeding & genotmiddelen	Commercieel	Fijne techniek & fysica	Grafisch	Metaal & Industrie
Sport & bewegen	Hout & meubel	Laboratorium & chemie	Verpleging & medisch	Agrarisch (dieren / biologie)

Opdracht In mijn toekomstige werk

Doel

Inzicht krijgen in wensen, behoeftes
en interesses in toekomstig werk.

Benodigheden

Kopieën
Pen

Niveau

Voor alle niveaus geschikt

Op de volgende werkbladen nummer 13 tot en met 17 vind je een schema met verschillende uitspraken die te maken kunnen hebben met je toekomstige beroep. De leerling kruist de uitspraken aan die hem het meest aanspreken en maakt tot slot een top 5 (werkblad 18) en licht dit toe.

Werkblad In mijn toekomstige werk

Met onderstaande lijst kun je aangeven wat je belangrijk vindt in werk. Beantwoord de volgende uitspraken met:

- ++ = Past helemaal bij mij
- + = Past bij mij
- +/- = Past een beetje bij mij
- = Past niet bij mij
- = Past helemaal niet bij mij

Met mensen omgaan:	++	+	+/-	-	--
Contact hebben met mensen (klanten)					
Anderen helpen					
Mensen ontvangen					
Met gehandicapten/zieke mensen omgaan					
Met ouderen werken					
Met kinderen werken					
Telefoneren					
Mensen, klanten informatie geven					
Contact hebben met collega's					

Zelfstandigheid / verantwoordelijkheid:	++	+	+/-	-	--
Verantwoordelijk werk doen					
Verantwoordelijkheid dragen					
Een eigen bedrijf hebben					
Zelf beslissingen nemen					
Je eigen tempo bepalen					
Werken met duidelijke voorschriften					
Zelf je tijd indelen					
Zelfstandig werken					
Leiding geven					

Collega's:	++	+	+/-	-	--
Samenwerken					
Leiding geven aan anderen					
Onder een baas werken					
Alleen werken					
Van anderen horen dat ik het goed doe					
Vrienden op mijn werk hebben					
Onder een goede leider werken					

Waar:	++	+	+/-	-	--
Op kantoor werken					
In een fabriek werken					
In een winkel werken					
Bij de overheid werken					
In het bedrijfsleven werken					
In de zorgsector werken					
In de agrarische sector werken					

Omstandigheden:	++	+	+/-	-	--
Buiten werken					
Met mijn handen werken					
Denkwerk					
Veel bewegen tijdens het werk					
Op een rustige plaats werken					
Vaste werkplek					
In een prettige omgeving werken					
Bij een groot bedrijf werken					

	++	+	+/-	-	--
Zittend werk doen					
Staand werk doen					
Veel afwisseling hebben					
Reizen					
Op de weg					
Mogelijkheid om hogerop te komen					
Bij een klein bedrijf werken					

Bereidheden:	++	+	+/-	-	--
(Verder) studeren					
Verhuizen					
Reizen					
Eigen financiële middelen investeren					
Overuren maken					
In het weekend werken					
's Avonds werken					
Onder tijdsdruk werken					
Alleen in bepaalde regio's werken					

Voorwaarden:	++	+	+/-	-	--
Freelance werkzaamheden					
Ploegendiensten					
Veel geld verdienen					
Een 9 tot 5 baan					
Wisselende werktijden					
Carrière kunnen maken					
Alleen werken in mijn woonplaats					
Nieuwe dingen kunnen leren					
Veel vrije tijd hebben					
Fulltime baan					
Deeltijdbaan					

Schrijf hieronder jouw top 5 en licht toe.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Opdracht Kwadranten van Ofman

Doel

Verdiepen in eigen kwaliteiten, valkuilen, uitdagingen en allergieën.

Benodigdheden

Pen en papier

Niveau

HBO en Universiteit

Volgens de theorie van Ofman bezit ieder individu kernkwaliteiten die de persoonlijkheid vormen van een persoon. Deze kernkwaliteiten bepalen het handelen en geven 'kleur' aan een persoon. Het gaat om de kwaliteiten waardoor we direct denken aan die persoon. Kernkwaliteiten komen van binnenuit i.p.v. dat ze van buitenaf aangeleerd zijn. Je kunt denken aan de kwaliteiten als ontvankelijkheid, ordelijkheid, moed, zorgzaamheid, flexibiliteit, daadkracht etc. Vul dit samen in met je leerling. Je kunt je verdiepen in zijn kwaliteiten en een diepte gesprek aangaan. Iedere kwaliteit heeft echter zijn valkuil (schaduwzijde). Als een persoon zijn kernkwaliteit overdrijft, komt men terecht bij zijn valkuil. De valkuil bestaat uit het woordje 'te.' Door 'te' veel passie doordrijven in de kernkwaliteit ontstaat er een onevenwichtige balans.

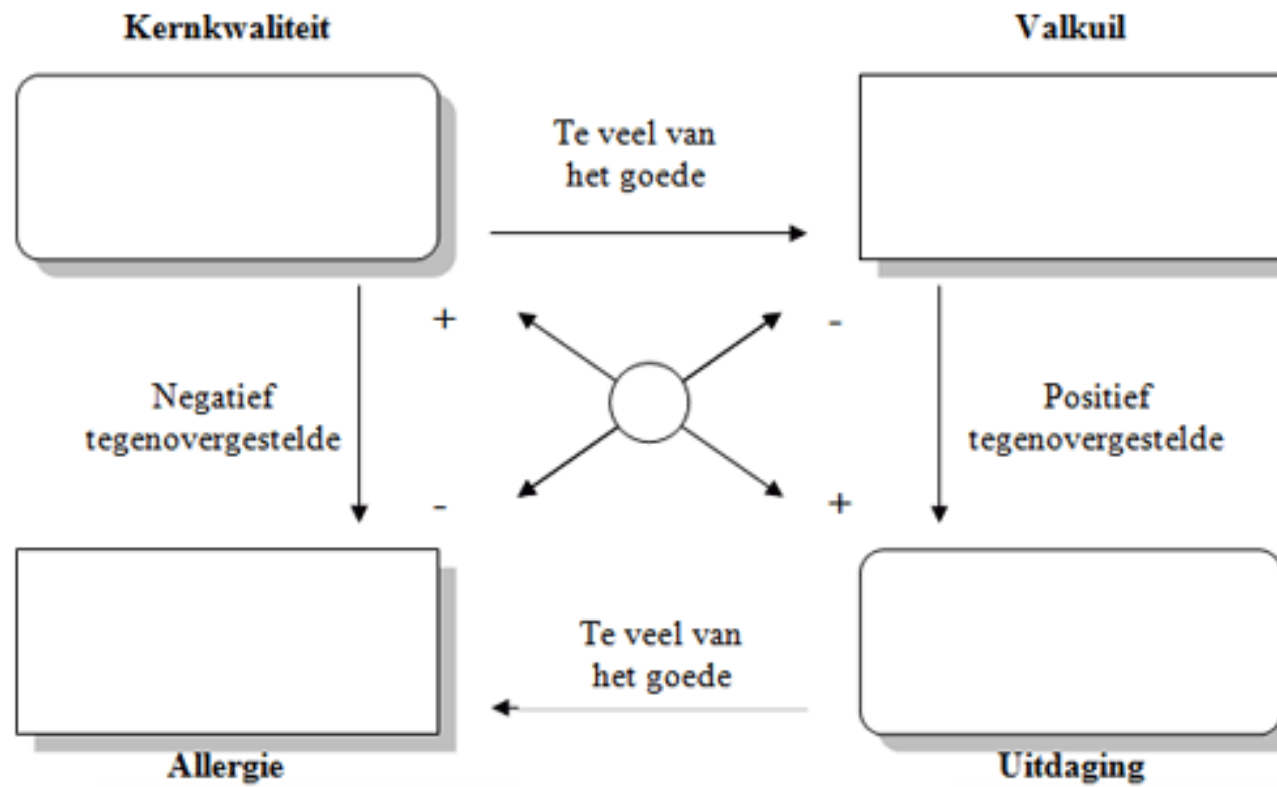
Om niet in de valkuil terecht te komen, bestaat er voor ieder een uitdaging. Door de kernkwaliteit en uitdaging te combineren zorgt dit voor de juiste balans. De uitdaging is een karaktereigenschap die het tegenovergestelde is van iemands valkuil. Als 4^e kwadrant is er de allergie. De allergie is dat de leerling met een bepaalde kernkwaliteit als lastig wordt ervaren. Om een goed beeld te creëren een voorbeeld:

Kernkwaliteit	:	Nieuwsgierig
Valkuil	:	Bemoeizuchtig
Uitdaging	:	Tolerant
Allergie	:	Onverschillig

De allergie van de een is het positieve van een ander. Wat je beschrijft bij opdringerig kun je ook initiatiefvol noemen, staat dan links bovenaan. Valkuil anderen overschreeuwen, voorbij gaan aan de ander. Uitdaging: meer rekening houden met een ander, meer ingetogen Allergie: passieve, ingetogen mensen.

Is dit herkenbaar voor de leerling?

(Bron: Daniel Ofman)

Voorbeelden

Assertief	Agressief
Allemandsvriend	Vriendelijk

Avontuurlijk	Risicant
Saai	Weloverwogen

Bescheiden	Verlegen
Opdringerig	Assertief

Betrokken	Bemoeizuchtig
Afstandelijk	Beschouwelijk

Gestructureerd	Star
Slordig	Flexibel

Weloverwogen	Voorzichtig
Drammerig	Daadkrachtig

Opdracht Droombaan

Doel

Focussen op wat echt belangrijk is en waar hij zich voor in wil zetten.

Benodigheden

Pen&Papier
Eventueel PC
Eventueel teken- / en handvaardigheidmateriaal

Niveau

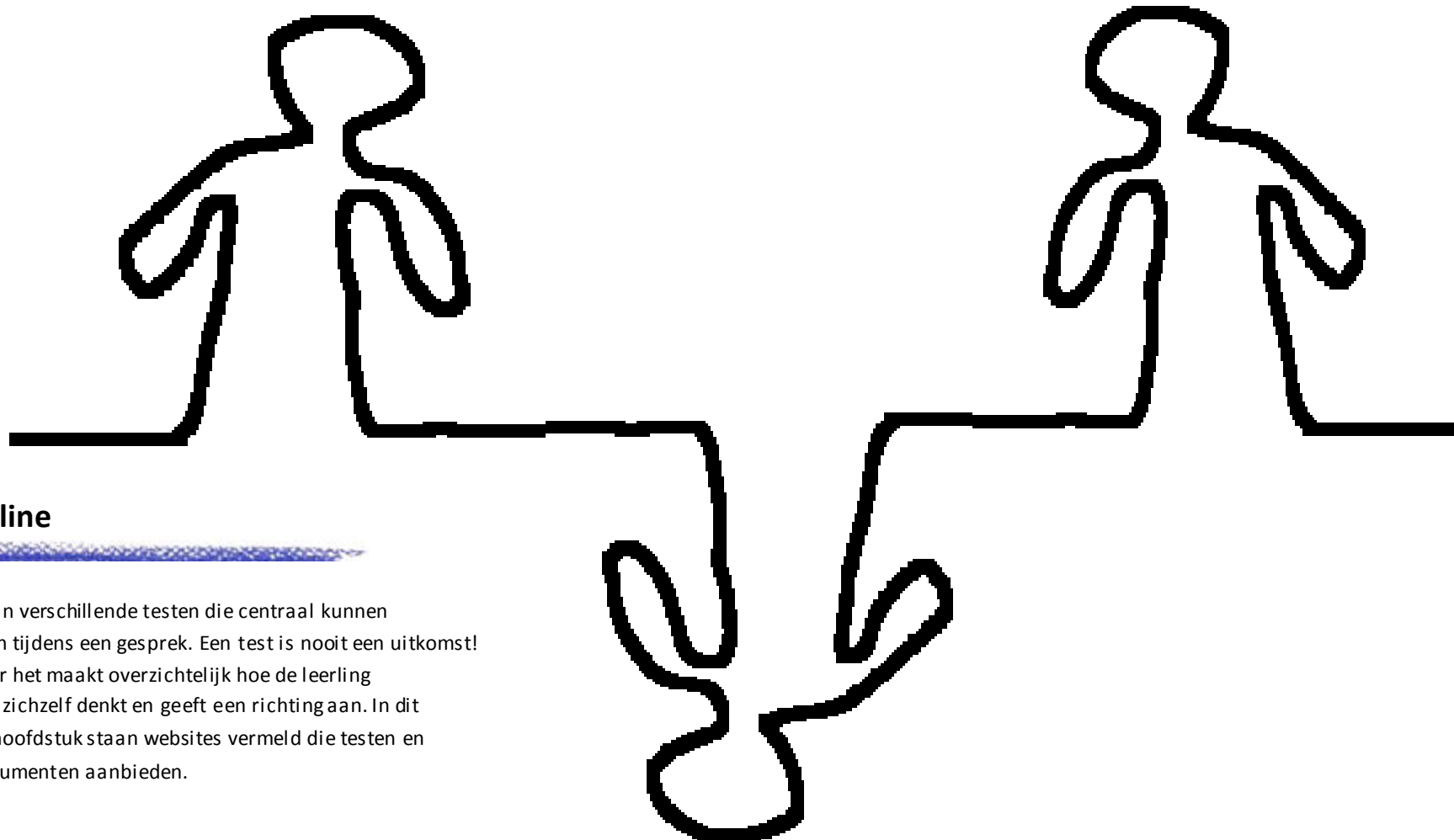
Voor alle niveaus geschikt

De leerling krijgt de opdracht om een droombaan te beschrijven. De leerling kan de opdracht in een opstel verwerken. Maar hij kan ook zijn droombaan verbeelden door middel van een collage.

Eventueel vragen voor het opstel:

1. Wat is jouw droombaan?
2. Waar komt de inspiratie vandaan?
3. Wat maakt dit belangrijk voor jou?
4. Wat denk je in jouw droombaan mee te maken?
5. Over welke eigenschappen en/of vaardigheden dien ik te beschikken voor deze droombaan?
6. Wil ik mijn droom najagen?

(bron: DIBIZ docentenhandleiding VMBO mijn toekomst)

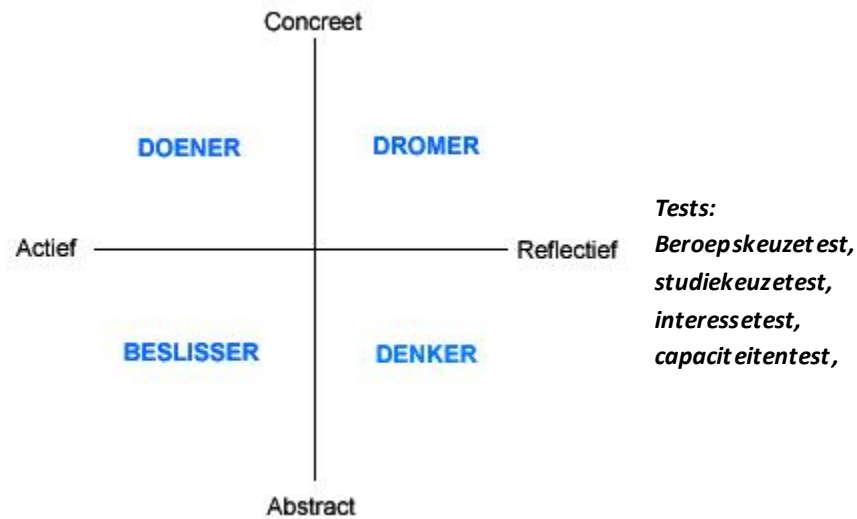
Online

Er zijn verschillende testen die centraal kunnen staan tijdens een gesprek. Een test is nooit een uitkomst! Maar het maakt overzichtelijk hoe de leerling over zichzelf denkt en geeft een richting aan. In dit subhoofdstuk staan websites vermeld die testen en instrumenten aanbieden.

Het ontdekken van je eigen leerstijl

Sommige leerlingen zijn niet bekend met hun favoriete leerstijl. Dit kan van belang zijn om te weten. Welke opleiding past goed bij mijn leerstijl? Als je praktisch gericht bent, kan een sterk theoretische opleiding lastig te volgen zijn.

De Kolbtest op <http://www.123test.nl/leerstijl/>

Figuur 11
Leerstijlen volgens Kolb

Competentietesten

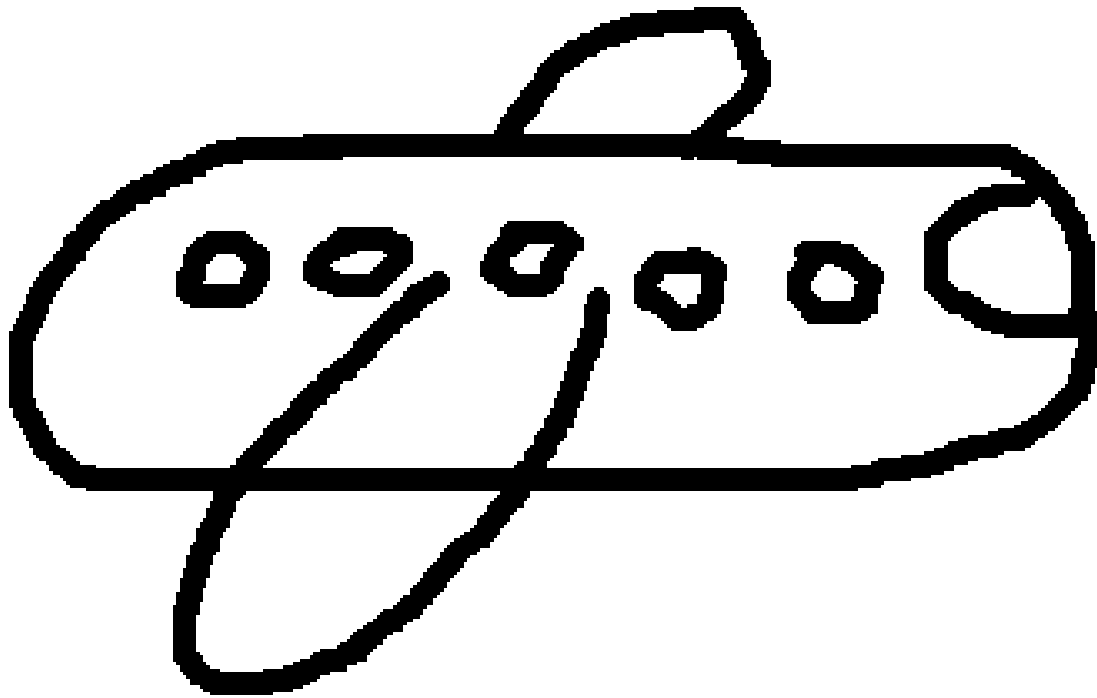
Er zijn erg veel verschillende tests op de markt. Veel tests zijn gratis toegankelijk. Leerlingen kunnen tests maken om te zien welke beroepen, sectoren of opleidingen bij hun (kunnen) passen. De onderstaande websites hebben uitgebreide tests.

<http://www.icares.com>, <https://www.123test.nl>, <http://www.123studie.nl>,
<http://keuzetest.carrieretijger.nl>, <http://www.roc.nl>, <http://www.opentest.nl>,
<http://www.studie123.nl>, <http://www.qompas.nl>, <http://www.testheaven.nl>,
<http://www.bacheloropleidingen.nl/studiekeuze-interesstest/>

Overige informatie sites

Er zijn een paar sites die beroepen in beeld brengen. Kijk eens op <http://www.beroepinbeeld.nl>, <http://www.roc.nl>, www.werk.nl en <http://www.beroepenbeeldbank.nl>.

Tip: Betaal online nooit voor tests!
Betalen is geen garantie voor kwaliteit.
Voor professionele testen; vraag voor
meer informatie bij de decaan of
schoolloopbaanbegeleider.

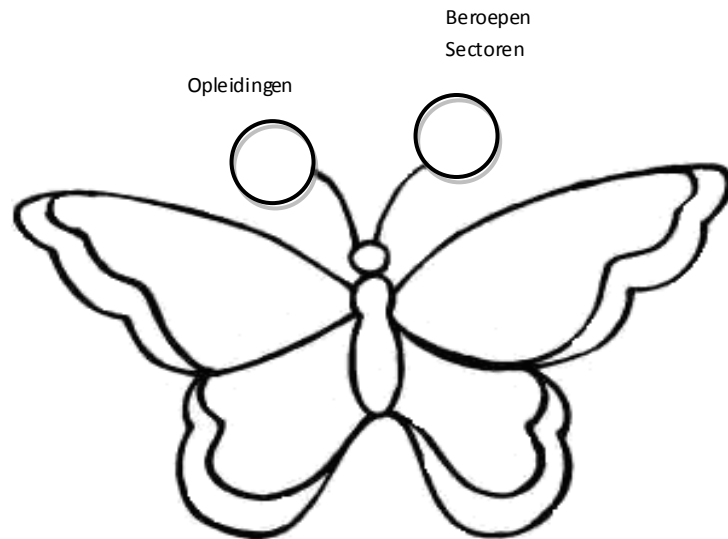

Vliegen

Het verzamelen van informatie leidt tot inzicht. Hierbij is het houden van overzicht essentieel. Dit hoofdstuk biedt een handvat voor leerlingen om de gevonden informatie te verwerken in de vier vragen; Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Wat vind ik belangrijk?

De vlindermethode

In dit hoofdstuk wordt gesproken over de meest gebruikte loopbaanmethodiek. De onderstaande methode is o.a. gebaseerd op de methodiek van Inmensgroeien (Innerlijk kompas®). De vragen; Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? en Wat vind ik? zijn vragen die het meest voorkomen in de loopbaanwereld. Om van deze vragen een duidelijk beeld te creëren heb zijn ze in een jasje gegoten; De vlinder. De vlinder heeft vier vleugels waarin de antwoorden op deze vragen overzichtelijk een plek kunnen krijgen.

Figuur 12

Het doel

Een overzicht creëren voor de leerling om een duidelijk beeld te krijgen van wie hij is. Door waarde aan te brengen aan bepaalde woorden, worden er prioriteiten gesteld. Het analyseren van jezelf, brengt degene steeds dichterbij het antwoord. De eindzin (zie basisuitleg) is de basis voor verder onderzoek.

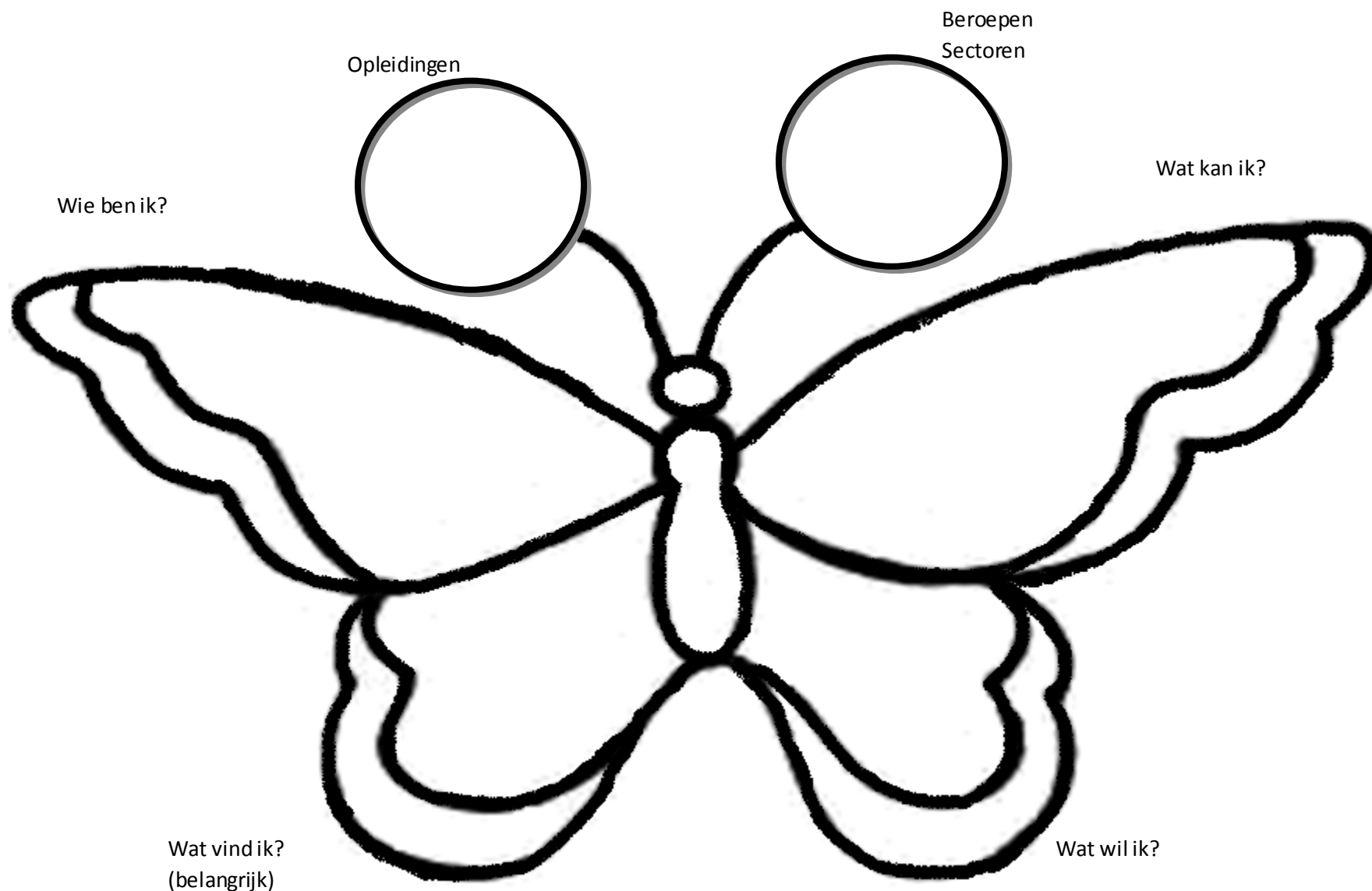
Missie&Visie

In het dagelijks leven volgen wij het proces in deze volgorde:

1 ^e fase	→	Hebben en krijgen
2 ^e fase	→	Doen
3 ^e fase	→	Identiteit ontdekking

Maar de intentie is te kijken wat echt bij de leerling past als persoon. Dus we draaien het proces om. Het proces wordt omgedraaid om eerst te kijken naar je wie je bent om zo te weten wat je wil en wat je wil krijgen.

1 ^e fase	→	Identiteit ontdekken
2 ^e fase	→	Hebben en krijgen
3 ^e fase	→	Doen

Uitleg

De leerlingen hebben verschillende opdrachten gemaakt. Daardoor is er veel informatie verzameld over zichzelf. Nu gaan ze daarmee aan de slag.

Ten eerste laat je de leerling een grote Vlinder tekenen op een groot vel of druk werkblad 19 af op A3 formaat. Het is de bedoeling dat de leerling de 4 kwadranten van de Vlinder vult met zijn kwaliteiten, eigenschappen, wensen & behoeftes en normen & waarden. Ze schrijven hun steekwoorden/zin op de juiste vleugel van de Vlinder. Bij 'Wie ben ik' komt bijvoorbeeld te staan; Lief, geduldig, ondernemer of doorzetter. Bij 'Wat kan ik' komt bijvoorbeeld te staan; Tekenen, sporten, organiseren, computeren, begeleiden, coachen, luisteren etc. Wat vind ik belangrijk kunnen woorden staan zoals familie, vrienden, zelfstandig leven etc. Bij wat wil ik in de toekomst wordt bv geschreven: goed verdienen, een leuke baan, structuur of eigenschappen waaraan je wilt gaan werken. Je ziet bij de kwadranten "wie ben ik" en "wat kan ik" dat dit aangeboren eigenschappen of talenten zijn. "Wat je belangrijk vind" en "wat je wil" is iets wat je in de jaren tijd hebt geleerd.

Deze methodiek is erg prettig voor leerlingen die visueel en kinetisch ingesteld zijn. Degenen die auditief zijn, kun je beter door middel van verhalen samen woorden opschrijven in de Vlinder.

Het spel 'Op de koffie' van Icares, sluit naadloos aan deze methodiek

Eindgesprek

Als de Vlinder gevuld is met de verschillende kwaliteiten, eigenschappen, vaardigheden, wensen en normen & waarden kun je starten met het eindgesprek van deze methodiek. Het communicatiedoel van het gesprek is het ontwikkelen van de 'levenszin*' uit de Vlinder. Om deze reis in het gesprek goed te volgen, verwijs ik je naar hoofdstuk 2 Inchecken, gespreksmodellen om te bekijken welke methodieken je hier kunnen ondersteunen.

In een persoonlijk gesprek moet naar voor komen welke woorden de leerling het meest aanspreken. Dit wordt mogelijk gemaakt doordat de leerling een top 5 moet maken. Bij elke vleugel kiest hij, voor of tijdens het gesprek, de 5 belangrijkste woorden (totaal 20 woorden). Al deze woorden schrijven ze op aparte papiertjes. Vraag door wat de reden is dat ze voor deze woorden hebben gekozen en waarom niet voor andere woorden in de Vlinder. Daarna ga je, per vleugel, aan de slag. Maak een top 5 van deze woorden en vraag wat de reden voor hun keuze is. Ga in gesprek en probeer door middel van vragen de leerling te prikkelen om na te denken. Let tijdens het gesprek op de gezichtsuitdrukkingen van de leerling, zijn houding en houd zijn stemkleur in de gaten. Van de eerste 3 woorden van de top 5 ga je samen met de leerling één levenszin maken. De zin moet gericht zijn op wie ben ik, wat kan ik, wat vind ik en wat wil ik. Een paar voorbeelden;

De levenszin is afkomstig uit de methodiek van 'Inmensgroeien' Voor meer informatie over deze methodiek ga dan naar: www.inmensgroeien.nl

Ik ben een verlegen en aardige jongen die van het leven geniet. Ik ben goed in het helpen van mijn vrienden doordat ik goed kan luisteren en advies kan geven. In de toekomst wil ik op mijn gezondheid letten en genoeg geld verdienen zodat ik voor mezelf kan zorgen.

Ik ben een warme enthousiaste jonge vrouw die met twee benen op de grond staat, leergierig, gedreven en creatief is. Door mijn sociale inlevingsvermogen en intuïtie kan ik leerlingen of cliënten goed begeleiden in een professioneel kader. Onderweg naar de toekomst wil ik alle kansen grijpen om mezelf te kunnen ontwikkelen, genietend van mijn eigen leven en trouw zijn aan mezelf en mijn gezondheid.

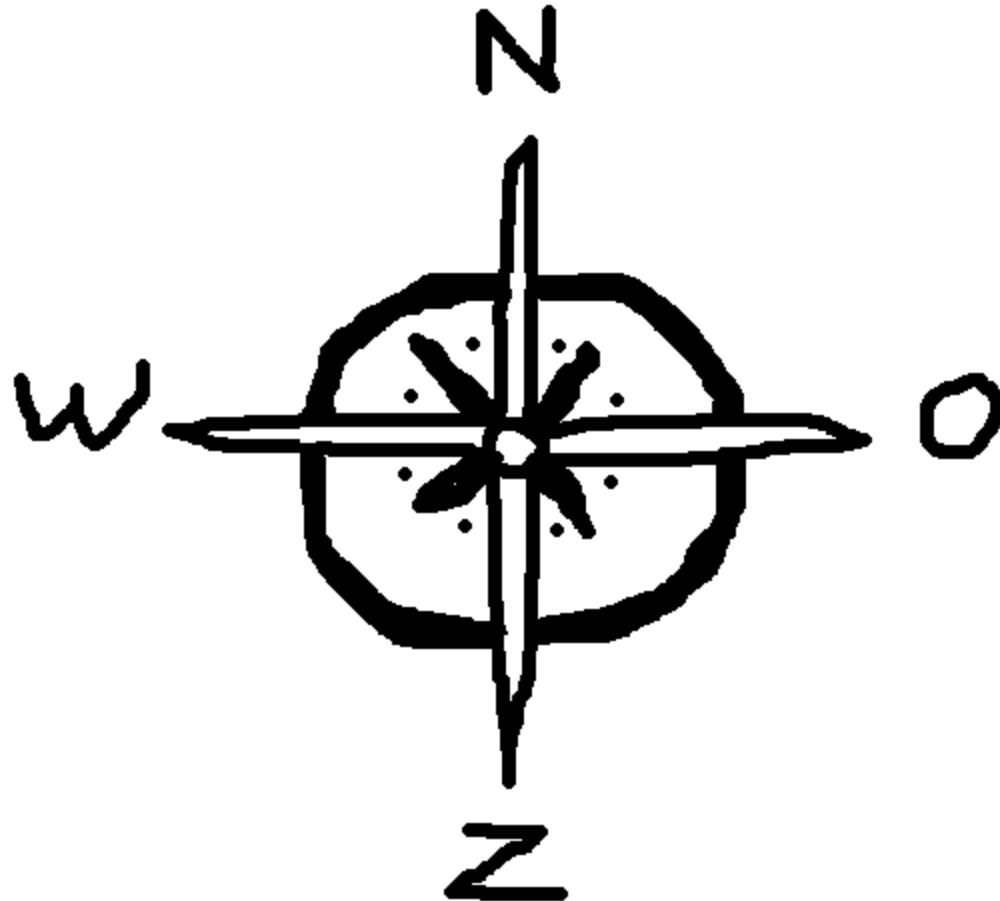
***Ik ben** een creatieve en gevoelige jongen die erg goed kan tekenen. **Ik wil** later graag huisje, boompje, beestje en heel veel kinderen. Door middel van tekenen hoop en kan ik in **de toekomst** genoeg geld verdienen om ervan te leven.*

Zoals je leest zie je bij de **toekomst** dat dit een combinatie is van belangrijk en willen.

Maar nogmaals wat belangrijk is; Vergeet niet de andere woorden in de Vlinder. Wie weet dat daar nog zinnen of woorden staan waarover de leerling/student nog niet goed heeft over nagedacht. Als de zin ontwikkeld is, kan je verder aan de slag om te bekijken hoe je de volgende stappen gaat ondernemen.

Reizen

Voor de leerlingen is het erg belangrijk om interesses te ervaren. In het hoofdstuk 'Reizen' staat er beschreven welke acties leerlingen kunnen ondernemen om een interessant beroep of opleiding te vinden en te ervaren.

Praktijk onderzoek

Leerlingen ontdekken dat ze geïnteresseerd zijn in bepaalde opleidingen en beroepen. Leerlingen ervaren in de praktijk het beste wat deze beroepen en opleidingen inhouden. Het doel is de uiteindelijke keuze gefundeerd te maken.

Praktijkonderzoek bedrijven of instellingen

De leerling kan met of zonder begeleiding contact opnemen met een instelling of een bedrijf met de vraag om daar een dag mee te mogen lopen.

Meeloopdag opleiding

De leerling kan contact opnemen met een opleiding met de vraag om daar een dagje mee te lopen. Er zijn daarnaast ook bij verschillende opleidingen geplande meeloopdagen (vaak staan deze op de website vermeld).

Excursie

Excursies naar andere bestemmingen in binnen- en buitenland zijn te combineren met de toekomstige studiewens.

Interview

De leerling kan contact opnemen met een instelling of een bedrijf met het verzoek daar een beroepskracht, stagiaire of leerling te interviewen.

Onderwijsbeurzen

Het bezoeken van onderwijsbeurzen kan een eye-opener zijn voor leerlingen. Door de concentratie valt snel informatie te verzamelen over verschillende sectoren en opleidingen. Daarnaast zijn er gesprekken mogelijk met studenten, leraren en andere beroepskrachten.

Vacatures

Leerlingen kunnen interessante vacatures zoeken uit de krant of op internet. Interessante vacatures zijn te koppelen aan opleidingen.

Open dagen

Alle onderwijsinstellingen organiseren open dagen waar de leerling de sfeer kan proeven en de mogelijkheid heeft om vragen te stellen aan docenten, studieadviseurs en studenten.

De volgende bladen bieden ondersteuning bij het onderzoeken van beroepen en opleidingen.

Leerlingen die voor een opleiding kiezen met een beperkte toelating, kunnen een plan B maken. Wat is bij afwijzing een alternatieve keuze?

VRAGENLIJST BEROEP

Je hebt een beroep gevonden waarin je geïnteresseerd bent. Om informatie achter te halen en te onderzoeken zijn hieronder vragen genoteerd. Zoek het antwoord op de volgende vragen.

Keuze beroep : _____
Sector : _____

Wat is de reden dat dit beroep jou aantrok?

Wat houdt het beroep in?

Welke taken krijg je dan? Welke vind jij leuk?

Wat voor locatie ga je werken en hoe is de urenindeling?

Ben je veel aan het samenwerken of is het een beroep waarbij je veel alleen werkt? En wat vind je daarvan?

In wat voor organisatie of instelling kom je te werken?

Welke opleiding zou je moeten volgen om dit beroep uit te voeren?

Geef een punt aan dit beroep:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vragenlijst: oriëntatie op studie

Vooraf: Stel je vragen aan studenten en docenten.
Stel alleen die vragen waarvan je het antwoord interessant vindt.

Studie

Hoe bevalt je opleiding?
Hoeveel studie-uren heb je gemiddeld per week? Vind je dat (te) veel / (te) weinig?
Wat is de verhouding groepswork en individueel werken?
Wat is het aantal contacturen?
Hoe groot zijn de lesgroepen/ college?
Hoeveel uren zelfstudie heb je per week?
Hoe vind je de inhoud van de studie?
Hoe is de samenhang tussen de vakken binnen de studie?
Welke werkvormen worden gebruikt?
Is er ruimte om vakken / richtingen te kiezen?
Hoe goed is de organisatie (denk aan (her)tentamens, organisatie, roosters)?
Hoe zijn de tentamens geregeld?
Hoe bekwaam vind je de docenten?
Wat is het percentage geslaagden binnen de tijd die ervoor staat?
Hoe is de communicatie tussen de opleiding en de studenten?
Hoe is de koppeling met de praktijk (stage) geregeld?
Hoe is de begeleiding in het algemeen?
Wat ervaar jij als de grootste knelpunten?
Hoe is de voorbereiding op de loopbaan na de studie?

Als je nu opnieuw zou moeten kiezen voor een studie: kies je dan dezelfde studie aan dezelfde ROC/hogeschool/universiteit?
Zo nee, wat kies je nu en waarom?

Voor kerncijfers per opleiding, basisgegevens per instelling en basisgegevens per stad is internet een goede informatiebron. Daarnaast biedt Studiekeuze123 (zie www.studiekeuze123.nl) veel nuttige info.

Weet dat de antwoorden in de regel subjectief zijn. Ieder ervaart de studie anders. Wat voor de ander prettig is kan voor jou onprettig zijn en andersom. Belangrijk is dat jij de informatie krijgt, die wezenlijk is om al dan niet de studie met goed gevolg te kunnen doorlopen.

Hoe groot is de kans op werk na het afstuderen?
Is er sprake van een beperkte toelating en/of selectie? Zo ja, hoe geregeld en hoe groot is kans op toelating?
Is er ondersteuning mogelijk bij beperkingen/handicaps? Zo ja, hoe is het geregeld?

Gebouw en faciliteiten:

Hoe vind je het gebouw?
Hoe goed is de mediatheek? Zijn er voldoende boeken (naslagwerken/vakliteratuur)?
Zijn er voldoende pc's?
Hoe is de bereikbaarheid (auto / fiets / openbaar vervoer)?
Hoe is de medezeggenschap geregeld?
Hoe is de bereikbaarheid per vestiging?
Wat zijn de voorzieningen per vestiging?

Stad:

Zijn er voldoende kamers beschikbaar?
Wat is de gemiddelde kamerhuur?
Hoe is de stad (uitgaan, winkels, veiligheid)?

Verslag

Je kunt de leerlingen een verslag laten schrijven over alle activiteiten. Het doel is om op papier een overzicht te creëren. In het verslag kan de leerling zijn proces, planning, verwachtingen, valkuilen en zijn toekomst beschrijven. Door het op te schrijven, kun je het later bekijken hoe de leerling er toe gekomen is. Bij een keuze die bij nader inzien niet goed bevalt, helpt dit document te reflecteren.

Actie

De leerling heeft een keuze gemaakt. In reïstermen is de bestemming bereikt. De volgende stappen zijn vervolgens te zetten.

Rol ouders of verzorgers

Ook al staat de leerling centraal, het is belangrijk om ouders/verzorgers te betrekken bij het keuzeproces. Is er een formele terugkoppeling naar ouders/verzorgers? Kunnen ouders/verzorgers contact opnemen bij vragen of opmerkingen?

Aanmelden opleiding

De leerling meldt zich aan voor de nieuwe opleiding. Als de leerling zich aanmeldt voor een BBL, duale of deeltijd opleiding kan het nodig zijn om ook een passende stage/werkplek te vinden.

Aanmelden Duo

De leerling moet bij de Duo (voorheen IB-groep) aangeven dat hij gaat studeren of van opleiding gaat wisselen.

Studiefinanciering

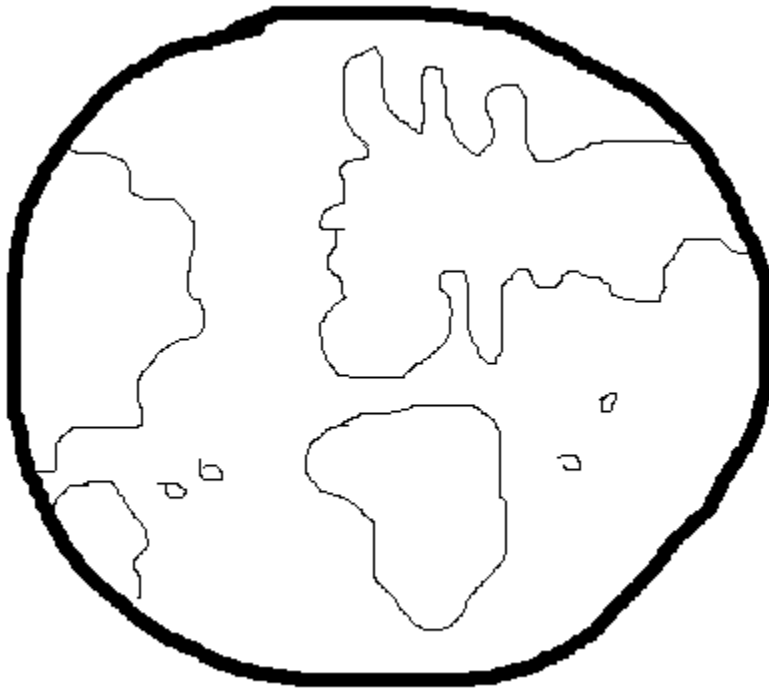
Heeft de leerling de financiën helder in beeld? Bij knelpunten kan de maatschappelijk werker een betekenis bieden.

Leerplicht

Als leerplichtige leerlingen geen opleiding willen volgen, komt de leerplichtambtenaar in beeld. Er zijn overbruggingstrajecten (stage, cursussen) waarbij de leerplichtambtenaar akkoord moet gaan.

Nazorg

Het is mooi als je de mogelijkheid hebt om nazorg te bieden aan je leerlingen. Spreek af hoe en wanneer ze je kunnen bereiken. Spreek bijvoorbeeld af dat je het verslag of delen van het portfolio bewaart, zodat je altijd weet wat een leerling op dat moment vond.

Gevonden voorwerpen

Dit laatste hoofdstuk biedt loopbaanspellen, literatuur, links en instanties die een ondersteuning bieden naast deze gids. Het trefwoordenregister beoogt snel de gewenste informatie in deze gids te vinden.

Loopbaanspellen

Er verschillende loopbaanspellen op de markt,. Hieronder zie je verschillende loopbaanspellen die uitvoerbaar of specifiek zijn voor in het onderwijs.

Één van de bekende loopbaanspellen zijn van Peter Gerrickens die hij samen met zijn collega's Marijke Verstege, Judith Kunen , Gerben Willemse en Zjev van Dun heeft ontwikkeld. Hieronder staan spellen die het meest geschikt zijn voor het onderwijs . Alle spellen zijn in verschillende variaties te spelen en hebben extra producten om de spellen te ondersteunen. Voor meer informatie verwijst ik je naar de website <http://www.kwaliteitenspel.nl>

Het inspiratiespel heeft als doel mensen met elkaar in gesprek te brengen over hetgeen hen inspireert, van binnenuit motiveert. Thema: Wat wil ik?

Niveau : Voor alle niveaus geschikt, soms moeilijk taalgebruik.

Spelers : 2 tot 8 spelers

Spelinhoud : Het spel bestaat uit 140 kaarten die verdeeld zijn over vier groepen; activiteiten, inspiratiebronnen, voorwaarden en belemmeringen. Op de kaarten staan steekwoorden geschreven die voor een persoon een inspiratie of motivatie kunnen zijn.

Het gevoelswereldspel heeft als doel in gesprek met anderen te komen over hoe je situaties, mensen of een organisatie ervaart. Je wordt je meer bewust van je eigen gevoelens en die van ander. Je leert elkaar beter begrijpen. Thema: Wat voel ik?

Niveau : Voor alle niveaus geschikt

Spelers : 2 tot 20 personen

Spelinhoud : Het spel bevat 140 kaarten die verdeeld zijn over drie groepen; Prettige gevoelens, onprettige gevoelens en levensgebieden . Om dit spel te spelen moeten deelnemers zich veilig voelen in de groep, omdat het over de gevoelens gaat van de deelnemers.

Het kwaliteiten spel is een persoonlijkheidsspel dat helpt om meer zicht te krijgen op de vraag; 'Wie ben ik?' Je kunt je sterke en mindere sterke punten ontdekken, hoe anderen je zien en welke kwaliteiten je nog wil ontwikkelen. Thema; Wie ben ik?

Niveau : Voor alle niveaus geschikt
 Spelers : Vanaf 1 speler tot 12 spelers
 Spelinhoud : Het Kwaliteitspel bestaat uit twee sets van 70 kaarten met daarop karaktereigenschappen van mensen. Op de ene helft staan woorden die kwaliteiten van mensen aanduiden, bijvoorbeeld: flexibel, betrouwbaar, initiatiefrijk. Op de andere helft staan woorden die vervormingen (of valkuilen) aanduiden, bijvoorbeeld: arrogant, slordig en pietluttig.

Dit is een kaartje wat onderdeel is van het 'Eigen Wijsheden spel' van Peter Gerrickens. Je leert op een speelse wijze met anderen in gesprek te komen over de manier waarop je tegen onderwerpen aankijkt. Thema; Citaten & Vragen.

Niveau : MBO, HBO & Universiteit
 Spelers : Vanaf 2 tot 15 spelers
 Spelinhoud : Er zijn 144 kaarten die verdeeld zijn over zes thema's; Leiderschap, communicatie, zingeving, verandering, persoonlijke ontwikkeling en relaties. Zoals je ziet staat aan de één kant van de kaart een citaat beschreven en aan de andere kant een vraag. De vragen zijn te onderscheiden in laagdrempelige en diepgaandere vragen. Het spel geeft de mogelijkheid elkaar beter te leren kennen en om feedback uit te wisselen.

Dit spel heeft als doel om op een speelse manier de wijze van functioneren en communiceren te bespreken en te verbeteren. Thema; Wat kan ik? (communicatievaardigheden)

- Niveau : MBO, HBO en Universiteit
 Spelers : 2 tot 8 spelers
 Spelinhoud : Het Vaardighedenspel bestaat uit 140 kaarten met daarop sociale en communicatieve vaardigheden. Op de kaarten staan drie kleuren; Groen betekent dat je de vaardigheid goed beheerst, oranje betekent dat je de vaardigheid redelijk beheerst en rood betekend dat je de vaardigheid niet beheerst.

De bedoeling van dit spel is om je met anderen in gesprek te brengen over waarden en normen.

Thema; Wat vind ik belangrijk?

- Niveau : Voor alle niveaus geschikt
 Spelers : 2 tot 8 spelers
 Spelinhoud : Het spel bestaat uit 140 kaarten, verdeeld in drie groepen; Waarden, normen en thema's. Door te spelen met deze kaarten word je je bewust van je eigen waarden en normen. Daarbij leer je elkaar beter te begrijpen. Dit is tevens een spel dat de normen en waarden in de klas kan vormen.

Het competentiespel van Rik Luijmes is een spel waarbij competenties spelenderwijze worden ontdekt. Thema; Wat kan ik? Wat wil ik?

- Niveau : MBO, HBO en Universiteit
Spelers : Individueel tot groepsverband
Spelinhoud : Een spel met kaarten waarop competenties zijn beschreven, coaching kaarten en passieclips. De kaarten worden ondersteund door overzichtborden. Je kunt het in verschillende vormen spelen.
Website : <http://www.competentiespel.nl>

Het beroepenspel van de Haagse Hoge school en Icares is een spel waarin 384 beroepen zijn vermeld (128 beroepen per niveau). Doel ervan is om de leerling spelenderwijs inzicht te laten krijgen in beroepen, sectoren en arbeidsmarkt.

- Niveau : Voor alle niveaus geschikt.
Spelers : Individueel tot groepsverband
Spelinhoud : Er zijn 384 kaartjes waarop beroepen zijn beschreven, in welke sectoren ze vallen en welk niveau dit beroep heeft. Dit spel is in verschillende varianten te spelen.
Website : <http://www.hs.nl> of <http://www.icares.nl>

Het Op weg Wijzer spel heeft als doel leerlingen kennis te laten maken met verschillende gebieden die een rol spelen in hun loopbaanontwikkeling. Het geeft de leerlingen inzicht op welke loopbaangebieden er vragen of wensen bestaan. Thema: 5 loopbaancompetenties

- Niveau : Vanaf MBO niveau 2, HBO en Universiteit
- Spelers : 2 tot 4 spelers
- Spelinhoud : De spelers oefenen zich tijdens het spelen in het vertellen van eigen ervaringen met behulp van de vertelkaartjes. De spelers leren gericht te luisteren en hun medespeler te spiegelen door middel van de wegwijskaartjes.
- Website : <http://loopbaan.lerenenwerken.nl/op-weg-wijzer>

Het "Op de Koffie" spel wil dat leerlingen bewuster worden van zichzelf en van anderen, door in gesprek te komen met elkaar. Thema's: Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Wat vind ik belangrijk? (In ontwikkeling)

- Niveau : Voorgezet onderwijs en MBO
- Spelers : 2 tot 4 spelers
- Spelinhoud : De leerlingen gaan samen aan de slag met vragen die dicht staan bij hun belevingswereld. De vragen worden ondersteund door oud Hollandse tegels waarop eigenschappen staan weergegeven, vaardigheden, wensen, normen&waarden.
- Website : <http://www.icares.com>

Het doel van het POPpingspel is de leerling te stimuleren tot het zetten van de eerste stappen en het formuleren van een persoonlijk ontwikkelingsplan. Thema; Wat kan ik? Wat wil ik?

Niveau : HBO en Universiteit
 Spelers : Je maakt het alleen met hulp van andere mensen vanuit je omgeving.
 Spelinhoud : Het bestaat uit 32 speelkaarten waarop competenties zijn beschreven.
 Er zijn 4 grote gekleurde kaarten met categorieën erop beschreven.
 Daarnaast zijn er invulformulieren voor de gekozen medespelers. Eerst speel je het spel individueel en daarna speelt je omgeving het spel.
 Als iedereen het heeft gespeeld kun je het samen bespreken.
 Dit kaartspel prikkelt je na te denken over je functioneren en verbeterpunten te signaleren, door middel van eigen inzichten en feedback vanuit je omgeving.

Website : <http://www.thema.nl>

Na het spelen van 'Het grote beïnvloedingsspel' ben je in staat het gedrag van jezelf en anderen snel te doorgronden en er vervolgens doelgericht mee om te gaan. *Je kunt niet niet communiceren. Dat is onmogelijk. Maar je kunt wel iets doen aan de manier waarop je communiceert.* Het Grote Beïnvloedingsspel leert je hoe.

Thema; Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? (Communicatie)

Niveau : HBO en Universiteit
 Spelers : 2 tot groepsverband
 Spelinhoud : In het spel zijn 80 speelkaarten met 5 grote kaarten waar de Roos van Leary is afgebeeld. Op de speelkaarten staan situaties beschreven die je kan beantwoorden met A B of C. Dit spel kan in vijf varianten gespeeld worden zoals; Kaartje trekken, rollenspel en creatief denken.

Website : <http://www.thema.nl>

Het loopbaanspel van LDC heeft tot doel gesteld om spelers aan de hand van vragen na te laten denken over thema's rond persoon en werk.

Niveau : Voor alle niveaus geschikt
 Spelers : Individueel tot groepsverband
 Spelinhoud : Dit spel bestaat uit kaartjes met 75 persoonlijke vragen, 75 werkvragen, 15 groepsopdrachten en een set werkschriften. Het is bedoeld voor iedereen die na wil denken over zichzelf. Het werkschrift helpt structuur te geven aan de antwoorden. Aan het einde van het spel kunnen de spelers een persoonlijk profiel en een werkprofiel opstellen. Er zijn verschillende varianten om dit spel te spelen.

Met het Competentiespel van LDC ga je een analyse van jezelf maken. Waar ben je goed in? Waarin ben je niet zo kundig?

Niveau : MBO, HBO en Universiteit
 Spelers : Individueel
 Spelinhoud : De kaarten in het spel zijn verdeeld in drie niveaus: MBO niveau 1&2, MBO niveau 3&4 en HBO&Universitair niveau. De speler legt de kaartjes in de kolommen in verschillende categorieën; Zeer kundig, kundig, niet zo kundig, helemaal niet zo kundig én heel graag, graag, niet zo graag, helemaal niet graag. het resultaat van het leggen van de kaartjes is een matrix waarin kerncompetenties en ontwikkelpunten naar voren komen.

Website : <http://www.ldc.nl>

Naast deze loopbaanspellen heb je ook verschillende werkboeken waar je leerlingen mee aan de slag kunnen. Het LDC, Dibiz en Profiel ASL hebben verschillende loopbaanwerkboeken ontwikkeld die een grote ondersteuning kunnen bieden in jouw lessen. Je kunt kiezen uit diverse werkboeken die naadloos kunnen aansluiten aan het referentiekader van je leerlingen.

Voor meer informatie over loopbaanwerkboeken: <http://www.ldc.nl>, <http://www.profiel-asl.nl>, <http://www.thiememeulenhoff.nl>.

Literatuur en links

Literatuur

Uitdagend Leren van *Vincent de Waal*

Praktische Psychologie voor leren en onderwijzen van *Albas, Heinstra, Van de Sande*

Ga met je sterke punten aan de slag van *Marcus Buckingham*

Vertellen is nog geen trainen van *Harold D. Stolovitch*

Creatief denken van *Rob Eastaway*

Hoe Boek voor de coach van *Joost Crasborn*

Communicatie in relaties van *Arnold Bos*

Lesgeven en zelfstandig leren van *Titus Geerligts*

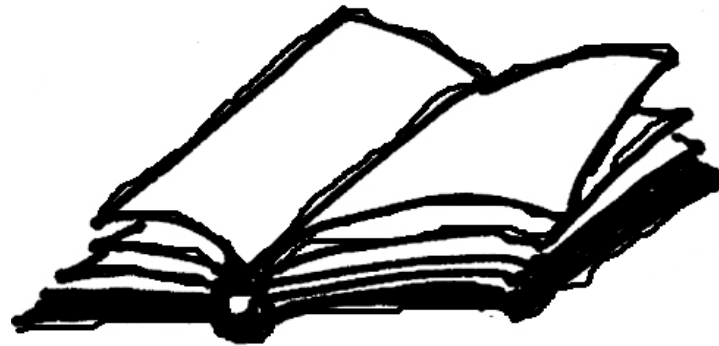
Choosing a vocation van *F. Parsons*

Loopbaanbegeleiding en het maken van loopbaankeuzes van *K.M. Stokking en F.J. Leenders*

Samenwerkend leren van *S. Ebbens, S. Ettekoven en J. van Rooijen*

Gespreksvoering van *H.t. van der Molen, F. Kluytmans en M. Kramer*

Communicatie in relaties van *Arnold Bos*

Lesgeven en zelfstandig leren van *T. Geerligs en T. van der Ven*

Loopbaandilemma's van *Wouter Reynaert en Rupert Spijkerman*

Teamvorming van *Pieter Coppoolse*

Kwaliteitszorg voor non-profitorganisaties van *Cees van Zoest*

Debatmethode van *Richard Engelfriet en Peter van de Geert*

Onderwijsbegeleiding van *A.L. Heinink en J.H. Slavenburg*

Ontwerpen van onderwijs en trainingen van *T.J. Plomp, A. Feteris, J.M. Pieters en W. Tomic*

Almanak Voortijdig Schoolverlaten 2003 van *Loes van Tilborg en Wander van Es*

Opleiden, trainen en presenteren van *Drs. Cobi Brouwer*

Welke kleur heeft jouw parachute van *Richard Bolles*

Boeken voor onderzoek opleidingen

'*Nieuwe Gids voor School en Beroep*' van *M. Kliss*

'*Beroepengids vanaf mbo-niveau*' *L.D.C. Publicaties*

'*Keuzegids hoger onderwijs*' [F.E.M. Steenkamp](#)

Websites

<http://keuzetest.carrieretijger.nl>

<http://loopbaan.lerenenwerken.nl/op-weg-wijzer>

http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_beroeopen

<http://www.123test.nl>

<http://www.123studie.nl>

<http://www.bacheloropleidingen.nl/studiekeuze/>

<http://www.beroeopenbeeldbank.kennisnet.nl>

<http://www.carrieretijger.nl>

<http://www.competentiespel.nl>

<http://www.fontys.nl/fit/>

<http://www.hbostart.nl>

<http://www.hs.nl>

<http://www.icares.com>

<http://www.icares.nl>

<http://www.inmensgroeien.nl>

<http://www.infonu.nl>

<http://www.kwaliteitenspel.nl>

<http://www.LDC.nl>

<http://www.leren.nl>

<http://www.opentest.nl>

<http://www.opleidingenberoep.nl>

<http://www.qompas.nl>

<http://www.roc.nl> (test je talent)

<http://www.studie123.nl>

<http://www.testheaven.nl>

<http://www.thema.nl>

<http://www.werk.nl>

<http://www.wikipedia.nl>

<http://www.youchooze.nl> (zorg en welzijn)

Trefwoordenregister

- Aanmelden Duo 77
Aanmelden opleiding 77
Actie 77
Adviesgesprek 17
Adviseur 11
Appelerende aspect 13

Beginsituatie 7
Beroepenspel 82
Beroepen in beeld 66
Beroepskeuzetest 66
Besluitvorming 8

Capaciteitentest 66
Coach 11
Coaching-gesprek 16
Coderen en decoderen 12
Communicatie 12
Communicatiemodel 12
Competentiespel 82
Competentiespel LDC 85
Competentietest 66

Eigen wijsheidenspel 80
Eindverslag 77
Excursie 73
Expressieve aspect 13

Gespreksmodellen 16
Gevoelswereldspel 79
Grote beïnvloedingsspel 84

Inspiratiespel 79
Interesstet 66
Internet 66
Interviewen 73

Kaartspel LDC 85
Knelpuntengesprek 15
Kranten 73
Kwaliteitenspel 80

Leerplichtigen 77
Leerstijl 7, 66
Leren 7
Loopbaanonderneming 9
Loopbaanperspectieven 8
Loopbaanspellen 79
Loopbaanwerkboeken 85
Luistervaardigheden 14

Maatschappij, milieu en omgeving 8
Matching 8
Meeloopdag 73
Metacommunicatie 15

Nazorg 77
Niet selectieve vaardigheden 11

Onderwijsbeurzen 73
Online 65
Open dagen 73
Op de koffie spel 83
Opdracht Biografie 38
Opdracht Collage 23
Opdracht Debatteren 26
Opdracht Droombaan 64
Opdracht Feedback 36
Opdracht Guest or Mysteryguest 33
Opdracht Hand en vingers 45
Opdracht Kwadranten van Ofman 61
Opdracht Kwaliteitenweegschaal 47
Opdracht Levenslijn 37
Opdracht Opleiding 73
Opdracht Overlevingsavontuur 31
Opdracht Rollenspel bijbaantjes 29
Opdracht Stamboom 44
Opdracht Tekenen 25
Opdracht Sectoren 52
Opdracht Vacature 28
Opdracht Beroepsaspecten 39
Opdracht Mijn hobby 27
Opdracht In mijn toekomstige werk 55

Opleidingen zoeken en vergelijken 30
Op weg wijzer spel 83
Ouders 77

Persoonlijke ontwikkeling 8
Persoonlijk ontwikkelingsgesprek 16
POPPingspel 84
Praktijkonderzoek 73

Referentiele aspect 13
Regulatieve vaardigheden 11
Regulerende vaardigheden 14
Relationele aspect 13

Selectieve vaardigheden 11
Sociale kaart 11
Studiekeuzetest 66

Vaardigheden loopbaanbegeleider 11
Vaardighedenspel 81
Vlindermethode 68

Waarden en normen spel 81

Zendervaardigheden 14